

NÁVRHY GENERÁLNEJ ADVOKÁTKY

ELEANOR SHARPSTON

prednesené 15. mája 2007¹

1. Predmetné odvolanie sa týka snahy jednej z rakúskych spolkových krajín prijať s cieľom vytvorenia poľnohospodárskej oblasti bez geneticky modifikovaných organizmov (ďalej len „GMO“) zákon upravujúci *všeobecný* zákaz pestovania geneticky modifikovaných osív a rastlín, ako aj chovu geneticky modifikovaných živočíchov a ich uvoľňovania do životného prostredia.

2. Podľa smernice 2001/18/ES² však uvoľňovanie alebo uvádzanie geneticky modifikovaných organizmov na trh podlieha schvaľovaciemu postupu, ktorý vyžaduje hodnotenie rizík pre životné prostredie z *prípadu na prípad*.

3. Uvedený návrh zákona bol oznámený Komisii s cieľom udelenia výnimky z ustanovenia smernice podľa článku 95 ods. 5 a 6 ES na základe „nových vedeckých poznatkov na ochranu životného alebo pracovného

prostredia z dôvodu špecifického problému, ktorý sa objaví v tomto členskom štáte po vydaní zosúladovacích opatrení“. Komisia dospela k záveru, že nebol predložený dôkaz o takýchto poznatkoch a žiadosť o schválení uvedeného návrhu zákona zamietla.

4. Spolková krajina Horné Rakúsko (Land Oberösterreich) a Rakúska republika napadli uvedené rozhodnutie na Súde prvého stupňa. Súd prvého stupňa tieto žaloby spoločným rozsudkom zamietol a obe žalobkyne podali proti tomuto rozsudku odvolanie.

5. Odvolatelia v podstate tvrdia, že Súd prvého stupňa neprihliadol na skutočnosť, že Rakúsku nebola v rozpore so zásadou kontradiktórnosti poskytnutá možnosť vyjadriť sa k stanovisku Európskeho úradu pre bezpečnosť potravín (ďalej len „EÚBP“), že riadne neprihliadol na špecifickú povahu uvedeného problému v Hornom Rakúsku, čím porušil svoju povinnosť riadne odôvodniť

1 — Jazyk prednesu: angličtina.

2 — Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2001/18/ES z 12. marca 2001 o zámernom uvoľnení geneticky modifikovaných organizmov do životného prostredia a o zrušení smernice Rady 90/220/EHS (Ú. v. ES L 106, 2001, s. 1; Mim. vyd. 15/006, s. 77).

svoje rozhodnutie, a že v primeranej miere neuplatnil zásadu predchádzania škodám.

pracovného prostredia, upovedomí o týchto ustanoveniach Komisiu a uvedie dôvody ich zavedenia.

Právo Spoločenstva

Zmluva ES

6. Článok 95 ods. 4, 5 a 6 ES stanovuje:

„4. Ak po prijatí zosúladovacích opatrení Radou alebo Komisiou členský štát, z dôležitých dôvodov uvedených v článku 30 alebo týkajúcich sa ochrany životného alebo pracovného prostredia, považuje za nevyhnutné zachovať vnútroštátne ustanovenia, upovedomí o nich Komisiu a uvedie dôvody ich zachovania.

5. Okrem toho bez toho, aby bol dotknutý odsek 4, ak po prijatí zosúladovacích opatrení Radou alebo Komisiou považuje členský štát za nevyhnutné zaviesť na základe svojich špecifických problémov nové vnútroštátne ustanovenia vychádzajúce z nových vedeckých poznatkov na ochranu životného alebo

6. Komisia do šiestich mesiacov po oznámení uvedenom v odsekoch 4 a 5 dané vnútroštátne ustanovenia schváli alebo zamietne na základe overenia, že neslúžia svojvoľnej diskriminácii alebo skrytému obmedzovaniu obchodu medzi členskými štátmi a nebránia fungovaniu vnútorného trhu.

Ak Komisia v tejto lehote nerozhodne, vnútroštátne ustanovenia uvedené v odsekoch 4 a 5 sa považujú za schválené.

V prípadoch opodstatnených komplexnosťou veci a za predpokladu, že sa tým neohrozí ľudské zdravie, môže Komisia upovedomiť daný členský štát o prípadnom predĺžení uvedenej lehoty najviac o ďalších šesť mesiacov.“

7. Politika Spoločenstva v oblasti životného prostredia je upravená v článkoch 174 ES až 176 ES. Článok 174 ods. 2 stanovuje:

„Politika životného prostredia Spoločenstva sa zameriava na vysokú úroveň jeho ochrany, pričom prihliada na rozmanité situácie v jednotlivých regiónoch Spoločenstva. Vychádza zo zásad predchádzania škodám a prevencie, zo zásady nápravy škôd na životnom prostredí prioritne pri zdroji a zo zásady, že náhradu škody hradí znečisťovateľ.

V tomto kontexte opatrenia zosúladovania zodpovedajúce požiadavkám ochrany životného prostredia zahŕňajú, ak je to vhodné, ochrannú doložku umožňujúcu členským štátom prijať predbežné opatrenia z ekologických a mimohospodárskych dôvodov, ktoré podliehajú inšpekčnému postupu Spoločenstva.“

Smernica 2001/18/ES

8. Zámerné uvoľňovanie GMO do životného prostredia je od 17. októbra 2002 upravené smernicou 2001/18/ES, ktorej cieľom je aproximácia právnych predpisov a postupov v tejto oblasti.

9. Zámerné uvoľňovanie GMO alebo ich uvádzanie na trh podlieha schvaľovaciemu režimu. Sú stanovené postupy pre uvoľňovanie geneticky modifikovaných organizmov na účely iné ako uvádzanie na trh (v zásade na účely vedeckých pokusov — časť B uvedenej smernice, článku 5 až 11), ktoré vyžadujú schválenie vnútroštátnymi orgánmi a postupy na uvádzanie na trh geneticky modifikovaných organizmov alebo výrobkov, ktoré geneticky modifikované organizmy obsahujú (časť C, články 12 až 24), pričom konečné rozhodnutie platí v celej Európskej únii. Postup Spoločenstva podľa časti C sa začína pred príslušným orgánom v členskom štáte, v ktorom má byť GMO prvýkrát uvedený na trh a v širokej miere sa na ňom podieľajú príslušné orgány všetkých členských štátov.³

10. Článok 4 v rámci všeobecných ustanovení časti A okrem toho stanovuje, že:

- v súlade s princípom [predchádzania škodám] členské štáty zabezpečia, aby sa prijali všetky vhodné opatrenia na predchádzanie nepriaznivým účinkom na

³ — Užitočné schematické znázornenie postupu podľa časti C sa nachádza v prílohe A-2 WTO Panel Reports WT/DS291/R, WT/DS292/R a WT/DS293/R z 29. septembra 2006, European Communities — Measures Affecting the Approval and Marketing of Biotech Products.

ľudské zdravie a na životné prostredie, ktoré by mohli vzniknúť zo zámerného uvoľnenia GMO,

oznámení a rozhodnutie, či sa posudzovanie hodnotenia rizík na životné prostredie náležite vykonáva,

— ktorákolvek osoba predtým, ako predloží ohlásenie podľa časti B alebo časti C, vyhodnotí environmentálne riziko,

— členské štáty zabezpečia, aby príslušný orgán zorganizoval inšpekcie a iné kontrolné opatrenia, aby sa prijali potrebné opatrenia na ukončenie uvoľnenia alebo umiestnenia na trh, aby sa začala nápravná činnosť a aby sa informovala verejnosť, Komisia a ostatné členské štáty.

— členské štáty a Komisia zabezpečia, aby sa osobitne zvažovali GMO, ktoré obsahujú gény s odolnosťou voči antibiotikám, ktoré sa používajú na medicínsku alebo veterinárnu liečbu, pri vykonávaní posudzovania environmentálnych rizík s cieľom identifikovať a postupne vyradiť markéry odolnosti voči antibiotikám v GMO, ktoré by mohli mať nepriaznivé účinky na ľudské zdravie a na životné prostredie,

11. Článok 20 v časti C s nadpisom „Monitorovanie a spracovanie nových informácií“ znie takto:

— členské štáty, a kde je to vhodné Komisia, zabezpečia, aby sa potenciálne nepriaznivé účinky na ľudské zdravie a životné prostredie presne posúdili na základe každého jednotlivého prípadu,

„1. Po umiestnení na trhu GMO ako výrobku alebo vo výrobku zabezpečí ohlasovateľ, aby sa monitorovanie a podávanie správ o ňom uskutočnilo podľa podmienok špecifikovaných v súhlase. Správy z takéhoto monitorovania sa predložia Komisii a príslušným orgánom členských štátov. Na základe takýchto správ v súlade so súhlasom a v rámci plánu monitorovania, ktorý je bližšie určený v súhlase, môže príslušný

— členské štáty vymenujú príslušný orgán a orgány zodpovedné za preskúmanie

orgán, ktorý obdržal pôvodné ohlásenie, po prvom období monitorovania pozmeniť plán monitorovania.

2. V prípade, že sa sprístupnia nové informácie od užívateľov alebo z iných zdrojov, pokiaľ ide o riziká GMO pre ľudské zdravie alebo pre životné prostredie po udelení písomného súhlasu, prijme ohlasovateľ ihneď opatrenia potrebné na ochranu ľudského zdravia a životného prostredia a informuje o tom príslušný orgán.

Okrem toho ohlasovateľ je povinný preveriť informácie a podmienky bližšie určené v ohlásení.

3. V prípade, že sa príslušnému orgánu dostanú informácie, ktoré by mohli mať následky na riziká GMO pre ľudské zdravie alebo pre životné prostredie, alebo za takých okolností, ktoré sú opísané v odseku 2, ten ihneď postúpi informácie Komisii a príslušným orgánom ostatných členských štátov...

Keď sa informácie sprístupnili po udelení písomného súhlasu, postúpi príslušný orgán

Komisii do 60 dní po obdržaní nových informácií svoju hodnotiacu správu a uvedie, či a ako by sa podmienky súhlasu mali pozmeniť alebo či by sa mal súhlas ukončiť, a Komisia ju do 30 dní od jej obdržania postúpi príslušným orgánom ostatných členských štátov.

Pripomienky alebo odôvodnené námietky na ďalšie umiestňovanie GMO na trh alebo k návrhu na pozmenenie podmienok súhlasu sa do 60 dní po rozoslaní hodnotiacej správy postúpia Komisii, ktorá ich ihneď postúpi všetkým príslušným orgánom.

Príslušné orgány a Komisia môžu prerokovať všetky nedoriešené otázky s cieľom dosiahnuť dohodu do 75 dní odo dňa rozoslania hodnotiacej správy.

V prípade, že sa nevyskytnú žiadne odôvodnené námietky od niektorého členského štátu alebo od Komisie do 60 dní odo dňa rozoslania nových informácií, alebo ak sa nedoriešené otázky vyriešia do 75 dní, pozmení príslušný orgán, ktorý správu pripravil,

súhlas podľa návrhu, zašle pozmenený súhlas ohlasovateľovi a informuje o tom členské štáty a Komisiu do 30 dní.

prerušenie alebo ukončenie umiestňovania na trh vrátane informácií pre verejnosť.

4. Na zabezpečenie transparentnosti sa výsledky monitorovania, ktoré sa uskutočnilo podľa časti C smernice, sprístupnia verejnosti.“

Členský štát okamžite informuje Komisiu a ostatné členské štáty o opatreniach, prijatých podľa tohto článku a odôvodní svoje rozhodnutie, poskytnutím svojho prehodnotenia pôvodného posudzovania environmentálnych rizík s uvedením, či a ako sa majú zmeniť a doplniť podmienky súhlasu, alebo či sa má súhlas ukončiť, a kde je to vhodné, poskytne nové informácie, o ktoré sa jeho rozhodnutie opiera.

12. Článok 23 nachádzajúci sa tiež v časti C a nazvaný „Bezpečnostná doložka“ znie takto:

2. Do 60 dní sa prijme rozhodnutie o tejto záležitosti...“

„1. Keď v dôsledku nových alebo dodatočných informácií, ktoré sa sprístupnili odo dňa súhlasu a ktoré ovplyvňujú posudzovanie environmentálnych rizík alebo prehodnotenia existujúcich informácií na základe nových alebo dodatočných vedeckých vedomostí, má členský štát dôvody sa domnievať, že GMO ako výrobok alebo vo výrobku, ktorý sa riadne ohlásil a dostal písomný súhlas podľa tejto smernice, predstavuje riziko pre ľudské zdravie alebo pre životné prostredie, môže takýto členský štát dočasne obmedziť alebo zakázať použitie a/alebo predaj takéhoto GMO ako výrobok, alebo vo výrobkoch na svojom území.

13. Po dobe rozhodujúcej pre predmetnú vec bol nariadením č. 1829/2003⁴ do smernice vložený nový článok 26a, ktorý znie takto:

„1. Členské štáty môžu stanoviť primerané opatrenia na predchádzanie neúmyselnej prítomnosti GMO v ostatných výrobkoch.

Členský štát zabezpečí, že v prípade vážneho rizika sa uplatnia núdzové opatrenia, ako sú

4 — Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1829/2003 z 22. septembra 2003 o geneticky modifikovaných potravinách a krmivách (Ú. v. EÚ L 268, 2003, s. 1; Mim. vyd. 13/032 s. 432).

2. Komisia zozbiera a vytriedi informácie, ktoré sú založené na štúdiách v spoločensve a na vnútroštátnej úrovni, pozoruje vývoj, ktorý sa týka koexistencie v členských štátoch a na základe informácií a pozorovaní, vydá usmernenia o koexistencii geneticky modifikovaných, tradičných a ekologických plodín.“

15. Smernica 2001/18/ES upravuje tiež uvádzanie geneticky modifikovaných živočíchov na trh a ich experimentálne uvoľňovanie do životného prostredia; pokiaľ ide o tieto činnosti, doposiaľ však neboli predložené žiadne žiadosti o schválenie.

14. Do vydania napadnutého rozhodnutia v predmetnej veci neboli na základe smernice 2001/18/ES schválené (vo vzťahu k uvedeniu na trh na úrovni Spoločenstva) žiadne GMO. Od vydania uvedeného rozhodnutia sa schválilo päť žiadostí týkajúcich sa rastlinného materiálu⁵, žiadna z nich pre pestovanie, a vybavuje sa osem ďalších žiadostí⁶, pričom v piatich z nich sa za požadované použitie označuje pestovanie. Podľa predchádzajúcej smernice 90/220/EHS⁷ bolo udeľených osemmásť súhlasov na uvedenie GMO na trh a deväť z nich obsahovalo súhlas na pestovanie.

16. Čo sa týka uvoľňovania na iné účely, ako je uvádzanie na trh (so súhlasom na vnútroštátnej úrovni), bolo zrejme od nadobudnutia účinnosti smernice 90/220/EHS v celom Spoločenstve predložených viac ako 2000 oznámení; tri z nich boli predložené v Rakúsku (dve v roku 1996 a jedno v roku 1997).⁸

17. Možno konštatovať, že vzhľadom na obavy o bezpečnosti GMO skutočne neboli medzi októbrom 1998 a júlom 2004 udelené žiadne súhlasy s uvádzaním na trh, hoci v určitých členských štátoch sa schválila rada experimentálnych uvoľnení. Účinky tohto neformálneho „moratória“, na ktorom sa vzájomne dohodli členské štáty⁹, boli kritizované Svetovou obchodnou organizáciou¹⁰ a moratórium sa medzitým ukončilo.

5 — Pozri zoznamy na internetových adresách http://ec.europa.eu/environment/biotechnology/authorised_prod_2.htm a http://gmoinfo.jrc.it/gmc_browse.aspx?DossClass=3.

6 — Pozri zoznamy na internetových adresách http://ec.europa.eu/environment/biotechnology/pending_products.htm a http://gmoinfo.jrc.it/gmc_browse.aspx?DossClass=0.

7 — Smernica Rady 90/220/EHS z 23. apríla 1990 o zámernom uvoľňovaní geneticky modifikovaných organizmov do životného prostredia (Ú. v. ES L 117, 1990, s. 15). Táto smernica obsahovala rovnaké ciele ako smernica 2001/18 a jej ustanovenia boli podobné, ale po sérii zmien a doplnení bola zrušená a nahradená súčasnou smernicou. Pozri zoznam na internetovej adrese http://ec.europa.eu/environment/biotechnology/authorised_prod_1.htm.

8 — Pozri tabuľku na internetovej adrese <http://biotech.jrc.it/deliberate/dbcountries.asp>.

9 — Pozri prílohu III návrhu zápisnice z 2194. zasadnutia Rady v zložení pre životné prostredie, ktoré sa konalo v Luxemburgu 24. a 25. júna 1999.

10 — Pozri Panel Reports, už citovaný v poznámke pod čiarou 3.

Odporúčania týkajúce sa koexistencie

18. Dňa 23. júla 2003, v dobe, keď prebiehalo konanie o žiadosti, ktorá je predmetom tejto veci, vydala Komisia pokyny obsahujúce odporúčania na zabezpečenie koexistencie medzi pestovaním geneticky modifikovaných rastlín a inými druhmi rastlinnej výroby.¹¹

19. Tieto odporúčania sa zaoberajú ekonomickými hľadiskami koexistencie, ktorá môže poľnohospodárom, ktorí sa chcú vyhnúť kontaminácii GMO, spôsobiť stratu príjmov alebo dodatočné náklady; majú pomôcť členským štátom pri vytváraní národných stratégií a hľadanií možností, ako tieto riziká minimalizovať. Jasne rozlišujú medzi uvedenými ekonomickými hľadiskami a ekologickými a zdravotnými aspektmi upravenými v smernici 2001/18/ES.

Návrh zákona a napadnuté rozhodnutie

20. Návrh zákona zakazujúceho pestovanie osív a rastlín zložených z GMO alebo GMO

11 — Odporúčanie Komisie z 23. júla 2003 o pokynoch pre rozvoj národných stratégií a overených postupov na zabezpečenie koexistencie geneticky modifikovaných, konvenčných a ekologických plodín [*neoficiálny preklad*] (Ú. v. ES L 189, 2003, s. 36).

obsahujúcich, ako aj zákaz chovu a uvoľňovania geneticky modifikovaných živočíchov do životného prostredia najmä na účely lovu alebo rybolovu¹² bol predložený hornorakúskemu zákonodarnému orgánu v roku 2002. Jeho deklarovaným cieľom bolo „chrániť ekologické poľnohospodárstvo a tradičnú poľnohospodársku rastlinnú a živočíšnu výrobu pred kontamináciou GMO (krížením s týmito organizmami). Okrem toho má chrániť prirodzenú biologickú rôznorodosť, najmä v citlivých ekologických oblastiach, ako aj genetické zdroje v prírode vrátane genetických zdrojov lovu a rybolovu pred kontamináciou GMO“. Návrh sa opieral o správu, ktorej vypracovanie zadali hornorakúske orgány (ďalej len „Müllerova správa“¹³).

21. Rakúsko oznámilo návrh zákona Komisii 13. marca 2003, aby mohol byť schválený podľa článku 95 ods. 5 a 6 ES, s uplatnením výnimky z ustanovenia smernice 2001/18/ES. Rakúska vláda predložila dôvody, vychádzajúce v podstate z Müllerovej správy. Tvrdila, že táto správa obsahuje nové vedecké

12 — Landesgesetz, mit dem der Anbau von gentechnisch verändertem Saat- und Pflanzgut sowie der Einsatz von transgenen Tieren zu Zwecken der Zucht sowie das Freilassen von transgenen Tieren insbesondere zu Zwecken der Jagd und Fischerei verboten wird (Oberösterreichisches Gentechnik-Verbotsgesetz 2002). Jeho text možno nájsť okrem iného na internetovej adrese <http://www.genfood.at>.

13 — „GVO-freie Bewirtschaftungsgebiete: Konzeption und Analyse von Szenarien und Umsetzungsschritten“ [Poľnohospodárske oblasti bez GMO: koncepcia a analýza scenárov a vykonávacích opatrení]. Plný text možno nájsť okrem iného na internetovej adrese <http://www.genfood.at>.

poznatky o nebezpečenstve pre životné prostredie tohto regiónu a dopĺňa, že Horné Rakúsko má osobitnú štruktúru poľnohospodárskej výroby s drobnými poľnohospodárskymi podnikmi a významným podielom ekologického poľnohospodárstva. Za vyjasnenú nemožno podľa nej doposiaľ považovať ani otázku koexistencie medzi geneticky modifikovanými a geneticky nemodifikovanými plodinami, ktorou sa smernica 2001/18/ES nezaoberala.

22. Komisia si vyžiadala odborné stanovisko EÚBP¹⁴, ktoré jej malo pomôcť najmä pri rozhodovaní o otázke, či Müllerova správa obsahuje nové vedecké poznatky týkajúce sa rizika pre ľudské zdravie a životné prostredie, ktoré by ospravedlňovali zákaz pestovania GMO povoleného na základe smernice 90/220/EHS alebo smernice 2001/18/ES, a či nové vedecké poznatky uvedené v tejto správe zjavujú účinku ustanovenia týchto smerníc o hodnotení rizík pre životné prostredie.

14 — Na základe článku 22 ods. 5 písm. c) a článku 29 ods. 1 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 178/2002 z 28. januára 2002, ktorým sa ustanovujú všeobecné zásady a požiadavky potravinového práva, zriaďuje Európsky úrad pre bezpečnosť potravín a stanovujú postupy v záležitostiach bezpečnosti potravín (Ú. v. ES L 31, 2002, s. 1; Mim. vyd. 15/006, s. 463).

23. Poradný výbor EÚBP vo svojom stanovisku zo 4. júla 2003¹⁵ okrem iného uvádza:

„Predložené poznatky boli z prevažujúcej časti prehľadom bežných znalostí o toku génov z kultúrnych plodín na iné kultúrne plodiny a z kultúrnych plodín na príbuzné divoko rastúce rastliny a obsahovali len obmedzené odkazy na štúdie o toku génov v Rakúsku. V predložených dôkazoch bola tiež skúmaná koexistencia troch základných odrôd geneticky modifikovaných a geneticky nemodifikovaných poľnohospodárskych plodín, čo bol hlavný dôvod na vytvorenie poľnohospodárskej oblasti bez geneticky modifikovaných organizmov v Hornom Rakúsku. Správa dospela k záveru, že tok génov predstavuje sám osebe riziko bez toho, aby boli uvedené odkazy na dopady na životné prostredie alebo ľudské zdravie či na dôsledky toku génov. Tok génov je základnou biologickou funkciou, ktorá má zásadný význam pre evolúciu a prežitie všetkých živých organizmov. Neboli predložené žiadne vedecké poznatky, ktoré by dokazovali, že sa tok génov z geneticky modifikovaných organizmov ako taký líši od toku génov z konvenčne a ekologicky pestovaných organizmov. Okrem toho neboli predložené žiadne správy týkajúce sa štúdií o geneticky modifikovaných plodinách alebo zvieratách v Rakúsku, ktoré by naznačovali akékoľvek záporné dôsledky toku génov. Správa citovala iba obmedzený počet odkazov posúdených vo vzájomnom hodnotení, na ktorých

15 — http://www.efsa.europa.eu/en/science/gmo/gmo_opinions/178.html.

sú založené dôkazy o nových poznatkoch. Značný počet odkazov sa netýkal priamo GMO, ale biologických invázií, pretrvávania pesticídov a úbytku ozónovej vrstvy. Okrem toho sa mnohé odkazy venovali legislatívnym a ekonomickým otázkam, a preto neposkytli nové vedecké poznatky, ktoré by ospravedlnili vylúčenie GMO v Hornom Rakúsku. Správa neuvádzala žiadne odkazy týkajúce sa geneticky modifikovaných zvierat.

Rovnako nebol predložený žiadny vedecký poznatok, ktorý by preukazoval, že táto oblasť Rakúska má výnimočné alebo osobitné ekosystémy vyžadujúce hodnotenie rizík odlišné od hodnotení uskutočnených pre Rakúsko ako celok alebo pre iné obdobné oblasti Európy. Neboli predložené žiadne osobitné prípady dopadu GMO na biologickú rôznorodosť ani priameho, ani spôsobeného zmenami v poľnohospodárskej technológii.“

24. Poradný výbor dospel k záveru, že:

Žiadny z dôkazov predložených v správe nepreukazoval, že je koexistencia faktorom predstavujúcim riziko pre životné prostredie alebo ľudské zdravie. Komisia síce nepožiadala EÚBP, aby zaujal stanovisko k prístupom ku koexistencii geneticky modifikovaných a geneticky nemodifikovaných plodín, ale tento poradný výbor uznal, že ide o otázku, ktorá má veľký význam pre poľnohospodárstvo.

„— vedecké poznatky predložené v tejto správe neobsahujú žiadne nové údaje, ktoré by zbavovali významu ustanovenie smernice 90/220/EHS alebo smernice 2001/18/ES o hodnotení rizika pre životné prostredie,

Predložené vedecké poznatky neobsahovali žiadnu novú alebo výlučne miestnu informáciu týkajúcu sa dopadov súčasných alebo budúcich geneticky modifikovaných kultúr alebo zvierat na životné prostredie alebo ľudské zdravie.

— vedecké informácie predložené v správe neobsahujú žiadne nové vedecké poznatky týkajúce sa rizika pre ľudské zdravie a životné prostredie, ktoré by ospravedlňovali všeobecný zákaz pestovania geneticky modifikovaného osiva a výsadby, použitie geneticky modifikovaných živočíchov na chovné účely a uvoľňovanie geneticky modifikovaných

živočíchov do životného prostredia, povolených na tieto účely za podmienok smernice 90/220/EHS alebo smernice 2001/18/ES v tejto oblasti Rakúska.“

25. Rozhodnutie Komisie bolo prijaté 2. septembra 2003¹⁶.

26. Vo svojom posúdení Komisia konštatovala, že zo správy rakúskeho Výboru pre národohospodárske záležitosti (ďalej len „správa výboru“) jednoznačne vyplýva, že si Rakúsko plne uvedomuje možnosť, ktorú ponúka bezpečnostná doložka uvedená v smernici 2001/18/ES¹⁷, ale že ju považuje za prostriedok nevhodný na dosiahnutie cieľov všeobecného zákazu GMO v spolkovej krajine Horné Rakúsko.¹⁸

27. Komisia potom dospela v odôvodnení č. 65 k záveru, že:

„Müllerova správa obsahuje údaje, ktoré z prevažujúcej časti neboli dostupné pred

prijatím smernice 2001/18/ES 12. marca 2001. Toto hodnotenie potvrdzuje aj EÚBP. Navyše sa Rakúsko opiera o skutočnosť, že bola Müllerova správa zverejnená 28. apríla 2002, približne rok po prijatí smernice 2001/18/ES (12. marca 2001). Prevažná väčšina prameňov, na ktoré sa odkazuje v bibliografickom súpise, však bola uverejnená pred prijatím smernice 2001/18/ES. Štúdia sa teda v jadre javí skôr ako overenie skorších prác ako prezentácia nových poznatkov umožňujúcich zistenie špecifických problémov, ktoré sa objavili po prijatí smernice 2001/18/ES.“ [neoficiálny preklad]

28. V odôvodnení č. 70 Komisia uviedla, že:

„vo svetle dokumentov predložených Rakúskom, najmä výňatkov z Müllerovej správy obsahnutých v oznámení, je zrejmé, že drobné poľnohospodárske štruktúry určite nie sú špecifické pre tento región a existujú vo všetkých členských štátoch. Toto odôvodnenie preto vzhľadom na článok 95 ods. 5 Zmluvy ES nepostačuje na to, aby mohol byť uvedený zákon prijatý“¹⁹,

16 — Rozhodnutie Komisie 2003/653/ES z 2. septembra 2003 o vnútroštátnych ustanoveniach zakazujúcich používanie geneticky modifikovaných organizmov v spolkovej krajine Horné Rakúsko v súlade s článkom 95 ods. 5 Zmluvy ES [neoficiálny preklad] (Ú. v. ES L 230, s. 34) (ďalej len „napadnuté rozhodnutie“).

17 — Článok 23, už citovaný v bode 12.

18 — Bod 56 napadnutého rozhodnutia.

19 — Odkaz na „výňatky“, ktoré boli predložené spoločne s oznámením, je mátiaci. Z poznámky pod čiarou 1 k bodu 63 jasne vyplýva, že Komisia získala celú správu, spoločne s radom dokumentov, ktorá bola kompletne odovzdaná EÚBP, ktorého stanovisko tiež naznačuje, že vzal do úvahy celú správu. Odôvodnenie č. 70 sa možno týka výňatkov, ktoré boli v skutočnosti obsiahnuté vo vlastnom oznámení. Z nemeckého znenia je zrejmé, že anglický výraz „Act“ označuje zmenený návrh zákona.

a potom v odôvodnení č. 71 citovala posledné dva odseky stanoviska EÚBP reprodukované v bode 23 mojich návrhov.

(76) Žiadosť Rakúska smerujúca k zavedeniu vnútroštátnych ustanovení, ktoré by zakazovali používanie GMO v Rakúsku, preto nespĺňa podmienky stanovené v článku 95 ods. 5 ES.“
[neoficiálny preklad]

29. Komisia dospela k tomuto záveru:

30. Komisia z uvedených dôvodov oznámené ustanovenia zamietla.

„(74) Článok 95 ods. 5 Zmluvy ES požaduje pre prípad, keď členský štát považuje za nevyhnutné prijať vnútroštátne ustanovenia odchyľujúce sa od zosúladovacieho opatrenia Spoločenstva, aby sa tieto vnútroštátne ustanovenia opierali o nové vedecké poznatky na ochranu životného alebo pracovného prostredia, aby pre tento oznamujúci členský štát existoval špecifický problém a aby sa tento problém objavil po prijatí zosúladovacích opatrení.

Napadnutý rozsudok

31. Ako Rakúska republika, tak i spolková krajina Horné Rakúsko podali žalobu o neplatnosť napadnutého rozhodnutia. Súd prvého stupňa obe veci spojil a rozsudkom z 5. októbra 2005 obe žaloby zamietol.²⁰ Obe žalobkyne sa teraz domáhajú zrušenia tohoto rozsudku.

(75) V tejto veci Komisia zastáva po preskúmaní rakúskeho oznámenia názor, že Rakúsko nepredložilo nové vedecké poznatky na ochranu životného alebo pracovného prostredia a nepreukázalo, že na území Horného Rakúska existuje špecifický problém, ktorý sa objavil po prijatí smernice 2001/18/ES o zámernom uvoľňovaní GMO do životného prostredia a ktorý by vyžadoval zavedenie oznámených vnútroštátnych ustanovení.

32. Žalobkyne uplatnili štyri žalobné dôvody vychádzajúce i) z porušenia zásady kontraktárnosti (práva byť vypočutý), ii) z porušenia povinnosti odôvodnenia, iii) z porušenia článku 95 ods. 5 ES a iv) z porušenia

²⁰ — Rozsudok Súdu prvého stupňa z 5. októbra 2005, Spolková krajina Horné Rakúsko a Rakúsko/Komisia, T-366/03 a T-235/04, Zb. s. II-4005.

zásady predchádzania škodám. Iba prvý a tretí z týchto dôvodov sú výslovne predmetom odvolania, hoci sa žalobkyne vo svojej argumentácii opierajú i o zásadu predchádzania škodám.

Zásada kontradiktórnosti

33. Žalobkyne tvrdili, že ich Komisia pred prijatím napadnutého rozhodnutia nevy počula. Aj napriek tomu, že Súdny dvor v rozsudku Dánsko/Komisia²¹ rozhodol, že sa zásada kontradiktórnosti nevzťahuje na postup podľa článku 95 ES, okolnosti predmetného prípadu vedú podľa nich k inému záveru. Po prvé sa rozsudok Dánsko/Komisia týkal žiadosti o udelenie výnimky podľa článku 95 ods. 4 ES týkajúcej sa vnútroštátnych ustanovení, ktoré už boli platné a účinné, zatiaľ čo v tomto prípade, keď oznámené právne predpisy existovali iba vo forme legislatívneho návrhu, by Komisia mohla pokračovať v konaní podľa článku 95 ods. 6 tretieho pododseku ES a členský štát vypočuť. Po druhé si Komisia v predmetnej veci vyžiadala odborné stanovisko EÚBP, na ktorom potom bolo založené jej rozhodnutie. Mala teda Rakúsku poskytnúť príležitosť uviesť svoje názory na stanovisko EÚBP.²²

34. Súd prvého stupňa konštatoval, že v rozsudku Dánsko/Komisia sa Súdny dvor oprel o skutočnosť, že postup podľa článku 95 ods. 4 ES bol začatý na žiadosť členského štátu, takže prijatie rozhodnutia Komisiou bolo iba reakciou na tento podnet. Členský štát sa teda vo svojej žiadosti mohol vyjadriť k rozhodnutiu, ktorého prijatie požadoval, a bol výslovne povinný uviesť dôvody na ponechanie dotknutých vnútroštátnych ustanovení v platnosti. Komisia musí byť schopná v lehotách, ktoré jej sú stanovené, získať nevyhnutné informácie bez toho, aby bola povinná znovu vypočuť dotknutý členský štát. Okrem toho článok 95 ods. 6 druhý a tretí pododsek ES stanovuje, že sa jednak odchylné vnútroštátne ustanovenia považujú za schválené, ak Komisia v určitej lehote nerozhodne a jednak túto lehotu nemožno predĺžiť v prípade, že sa tým ohrozí ľudské zdravie. Autori zmluvy teda zamýšľali, aby bol uvedený postup rýchlo ukončený. Tento cieľ by bol ťažko zlučiteľný s požiadavkou, ktorá by ukladala dlhotrvajúcu výmenu informácií a tvrdení.²³

35. Súd zastával názor, že tieto úvahy možno použiť na postup stanovený v článku 95 ods. 5 ES. Aj tento postup sa začína na žiadosť členského štátu, ktorý sa môže voľne vyjadriť k rozhodnutiu, ktorého prijatie požaduje a musí byť rýchlo ukončený. Skutočnosť, že sú vnútroštátne opatrenia ešte v stave návrhu, neznamená, že musí byť uplatnená zásada

21 — Rozsudok Súdneho dvora z 20. marca 2003, C-3/00, Zb. s. I-2643, body 47 až 50.

22 — Body 32 až 35 napadnutého rozsudku.

23 — Body 38 až 39 napadnutého rozsudku.

kontradiktórnosti a že požiadavka rýchlosti postupu je slabšia, ak vnútroštátne opatrenie ešte nenadobudlo platnosť. Článok 95 ods. 6 ES sa použije nezávisle na tom, či už tieto opatrenia nenadobudli platnosť alebo sa doposiaľ nachádzajú v stave návrhu. Okrem toho môže Komisia predĺžiť lehotu na rozhodnutie iba vtedy, ak to vyžaduje zložitosť vznesenej otázky a ak sa tým neohroží ľudské zdravie, nie však preto, aby sa umožnilo vypočutie členského štátu.²⁴

36. Postupy upravené v článku 95 ods. 4 a 5 ES sú určené na zabezpečenie toho, aby žiadny členský štát neuplatňoval vnútroštátnu právnu úpravu odchylnú od harmonizačných pravidiel bez toho, aby vopred získal súhlas Komisie. Podľa oboch postupov sú dotknuté opatrenia nepoužiteľné, pokiaľ Komisia neprijme rozhodnutie o udelení výnimky. V rámci článku 95 ods. 5 ES vyplýva táto situácia zo samotnej povahy dotknutých opatrení, v tej dobe ešte v stave návrhu. Pokiaľ ide o článok 95 ods. 4 ES, vyplýva táto situácia z predmetu postupu: zosúladovacie opatrenia, ktorých predmetom je stanovenie a fungovanie vnútorného trhu, by boli zbavené svojho účinku, ak by si členské štáty zachovali možnosť uplatňovať jednostranne vnútroštátnu právnu úpravu, ktorá sa od nich odchyľuje.²⁵

24 — Body 40 až 42.

25 — Body 43 a 44, v ktorých sa citujú rozsudky Súdneho dvora zo 17. mája 1994, Francúzsko/Komisia (C-41/93, Zb. s. I-1829, body 29 a 30), a z 1. júna 1999, Kortas (C-319/97, Zb. s. I-3143, bod 28) (týkajúce sa postupu podľa článku 100a ods. 4 Zmluvy ES, predchodcu článku 95 ods. 4 ES).

37. Vzhľadom na to, že tu nemožno použiť zásadu kontradiktórnosti, je irelevantné tvrdenie, že sa Komisia nerozhodla na základe informácií odovzdaných Rakúskou republikou, ale požiadala o odborné stanovisko EÚBP, na ktorom je napadnuté rozhodnutie založené. Navyše skutočnosť, že nebola použiteľná zásada kontradiktórnosti, neznamená, že Komisia musela rozhodnúť iba na základe skutočností poskytnutých na podporu žiadosti o výnimku. Z rozsudku Dánsko/Komisia naopak vyplýva, že Komisia musí byť schopná v stanovených lehotách získať informácie, ktoré sa ukážu ako nevyhnutné bez toho, aby bola povinná znovu vypočuť dotknutý členský štát.²⁶

38. Súd prvého stupňa preto tento žalobný dôvod zamietol.

Porušenie článku 95 ods. 5 ES

39. Žalobkyne tvrdili, že boli splnené podmienky článku 95 ods. 5 ES. Oznámené opatrenie bolo určené na ochranu životného prostredia, založené na nových vedeckých

26 — Body 45 a 46.

poznatkoch, odôvodnené špecifickým problémom v Rakúsku a bolo v súlade so zásadou proporcionality.²⁷

40. Súd prvého stupňa poukázal na to, že podľa článku 95 ods. 4 ES musí byť ponechanie skorších vnútroštátnych ustanovení odôvodnené závažnými dôvodmi uvedenými v článku 30 ES alebo požiadavkami na ochranu životného alebo pracovného prostredia. Podľa článku 95 ods. 5 ES musí byť zavedenie nových vnútroštátnych ustanovení založené na nových vedeckých poznatkoch na ochranu životného alebo pracovného prostredia z dôvodu špecifického problému, ktorý sa objaví po vydaní zosúladovacieho opatrenia v tomto členskom štáte.²⁸

41. Rozdiel spočíva v tom, že vnútroštátne ustanovenia existujúce pred zosúladovacím opatrením boli známe normotvorcovi Spoločenstva, ktorý sa nimi nemohol alebo nezamýšľal inšpirovať pri harmonizácii. Považuje sa teda za prijateľné, aby členský štát mohol požadovať zachovanie svojich vlastných pravidiel v platnosti, ak je odôvodnené závažnými dôvodmi uvedenými v článku 30 ES alebo požiadavkami na ochranu pracovného alebo životného prostredia. Prijatie nových vnútroštátnych ustanovení môže harmonizáciu naopak ohroziť. Orgány Spoločenstva

nemohli už pojmovo zohľadniť vnútroštátne ustanovenia pri vypracovaní zosúladovacieho opatrenia. V tomto prípade nie sú závažné dôvody uvedené v článku 30 ES zohľadnené a pripustené sú iba dôvody týkajúce sa ochrany životného alebo pracovného prostredia pod podmienkou, že členský štát predloží nové vedecké poznatky a že nutnosť zaviesť nové vnútroštátne ustanovenia vyplýva zo špecifického problému dotknutého členského štátu, ktorý sa objaví po vydaní zosúladovacieho opatrenia.²⁹

42. Úlohou členského štátu, ktorý sa dovoľáva článku 95 ods. 5 ES, je preukázať, že podmienky použitia tohto ustanovenia sú splnené.³⁰ Na základe článku 95 ods. 5 ES v predmetnej veci bolo úlohou Rakúskej republiky preukázať na základe nových vedeckých poznatkov, že úroveň ochrany životného prostredia zabezpečená smernicou 2001/18/ES nebola prijateľná s prihliadnutím na špecifický problém tohto členského štátu, ktorý sa objavil po prijatí uvedenej smernice.³¹

43. Komisia vo svojom rozhodnutí odmietla tvrdenia smerujúce k preukázaniu špecifického problému v zmysle článku 95 ods. 5 ES

27 — Bod 59 napadnutého rozsudku.

28 — Bod 61.

29 — Bod 62, v ktorom sú citované rozsudky Súdneho dvora z 21. januára 2003, Nemecko/Komisia, C-512/99, Zb. s. I-845 body 40 a 41, a Dánsko/Komisia, už citovaný, body 56 až 58.

30 — Návrhy, ktoré predniesol generálny advokát M. Tizzano k rozsudkom Nemecko/Komisia, už citovaný, bod 71, a Dánsko/Komisia, už citovaný, bod 84.

31 — Body 63 a 64 napadnutého rozsudku.

z dôvodu, že z oznámenia jasne vyplývalo, že malá veľkosť poľnohospodárskych podnikov bola charakteristická pre všetky členské štáty bez toho, aby bola príznačná pre spolkovú krajinu Horné Rakúsko. Komisia sa tiež stotožnila so závermi EÚBP, najmä s tými, podľa ktorých jednak „predložené vedecké poznatky neobsahovali žiadnu novú alebo osobitnú miestnu informáciu týkajúcu sa dopadov súčasných alebo budúcich geneticky modifikovaných kultúr alebo zvierat na životné prostredie alebo ľudské zdravie“ a jednak nebol predložený „žiadny vedecký poznatok, ktorý by preukazoval, že táto oblasť Rakúska má výnimočné alebo osobitné ekosystémy vyžadujúce hodnotenie rizík odlišné od hodnotení uskutočnených pre Rakúsko ako celok alebo pre iné obdobné oblasti Európy“³².

44. Súd prvého stupňa konštatoval, že žalobkyne nepredložili dôkazy umožňujúce spochybníť dôvodnosť týchto posúdení, ale obmedzili sa iba na zdôraznenie malej veľkosti poľnohospodárskych podnikov a významu ekologického poľnohospodárstva v spolkovej krajine Horné Rakúsko. Predovšetkým neboli predložené dôkazy smerujúce k vyvráteniu záverov EÚBP, podľa ktorých sa nepreukázalo, že územie spolkovej krajiny Horné Rakúsko zahŕňa výnimočné alebo osobitné ekosystémy vyžadujúce hodnotenie rizík odlišné od hodnotení

uskutočnených pre Rakúsko ako celok alebo pre iné obdobné oblasti Európy. Žalobkyne neboli schopné na pojednávaní uviesť, či bola prítomnosť GMO v Hornom Rakúsku vôbec zaznamenaná. Spolková krajina Horné Rakúsko tvrdila, že oznámené opatrenie vyplývalo z obavy, že bude musieť pripustiť prítomnosť GMO z dôvodu blížiaceho sa uplynutia doby platnosti dohody medzi členskými štátmi dočasne neschvaľovať tieto organizmy.³³ Takéto úvahy nemohli vyvrátiť konkrétne posúdenia uvedené v napadnutom rozhodnutí.³⁴

45. Súd prvého stupňa preto odmietol tvrdenia spochybnujúce závery vyslovené Komisiou o existencii špecifického problému oznamujúceho členského štátu. Keďže sú podmienky požadované v článku 95 ods. 5 ES kumulatívne, postačovalo nesplnenie hoci len jednej z nich na zamietnutie žiadosti o udelenie výnimky.³⁵ Tento žalobný dôvod bo preto ako celok zamietnutý.

46. V dôsledku toho bol štvrtý žalobný dôvod vychádzajúci z porušenia zásady predchádzania škodám zamietnutý ako irelevantný; keďže neboli splnené podmienky na

32 — Bod 65 napadnutého rozsudku; pozri tiež body 23 a 28 vyššie.

33 — Pozri bod 17 vyššie.

34 — Body 66 a 67 napadnutého rozsudku.

35 — Rozsudok Nemecko/Komisia, už citovaný v poznámke pod čiarou 29, bod 81.

schválenie žiadosti podľa článku 95 ods. 5 ES, Komisia mohla preto žiadosť iba zamietnuť.³⁶

Procesné chyby

Tvrdenia v odvolaní

47. Obe odvolania sú si veľmi podobné, a do značnej miery majú dokonca rovnaké znenie, ale odvolanie Rakúskej republiky je ucelenejšie. Zrejme nie je potrebné ich predstaviť oddelene.

48. Rozsudok, proti ktorému je podané odvolanie, je napadnutý z dvoch dôvodov: i) z dôvodu „procesných chýb“ — pod týmto záhlavím odvolatelia napádajú odôvodnenie týkajúce sa tretieho žalobného dôvodu na prvom stupni, teda „porušenia článku 95 ods. 5 ES“, a ii) z dôvodu „porušenia práva Spoločenstva“, na základe ktorého vznášajú námietky proti záverom týkajúcim sa uplatnenia zásady kontradiktórnosti vo vzťahu k ich možnosti reagovať na stanovisko EÚBP.

49. Z týchto dôvodov žiadajú odvolatelia Súdny dvor, aby napadnutý rozsudok zrušil a určil neplatnosť napadnutého rozhodnutia, alebo aby subsidiárne vrátil vec Súdu prvého stupňa na ďalšie konanie.

50. Odvolatelia tvrdia, že vo svojich žiadostiach na prvom stupni preukázali, že boli splnené všetky podmienky stanovené v článku 95 ods. 5. Najmä preukázali, že pre Horné Rakúsko existoval „špecifický“ (čo neznamená „osobitný“) problém. Aj v prípade, že existujú podobné konfigurácie v iných oblastiach Spoločenstva, skutočnosťou zostáva, že pre poľnohospodárstvo v Hornom Rakúsku sú typické veľmi malé výmery jednotlivých hospodárstiev a mimoriadne vysoký podiel ekologického poľnohospodárstva, čo znamená, že bežné metódy nepostačujú na zabránenie šírenia GMO. Vzhľadom na to, že Súd prvého stupňa žalobu zamietol z dôvodu, že nebola splnená jediná z niekoľkých podmienok, mal tvrdenia hlbšie zvážiť, nielen sa riadiť názorom Komisie a stanoviskom EÚBP. Mal sa tiež zaoberať otázkou, či boli splnené ostatné podmienky článku 95 ods. 5 ES.

51. Rakúsko sa domnieva, že nové vedecké poznatky predstavujú rozhodujúci prvok článku 95 ods. 5 ES a že nemožno opomenúť zásadu predchádzania škodám. Komisia však neuskutočnila starostlivé vedecké vyhodnotenie rizík. Tiež nepožiadala EÚBP, aby sa venoval ústrednej otázke argumentácie Rakúska — koexistencii GMO

³⁶ — Bod 71 napadnutého rozsudku.

a geneticky nemodifikovaných plodín —, ale svoje rozhodnutie plne založila na stanovisku EÚBP. Táto ústredná otázka, ktorá je vysoko sporná (ako jasne vyplýva z diskusií v Rade), nebola teda skúmaná ani Komisiou, ani Súdom prvého stupňa. Keďže vedecké poznatky neboli nikdy posudzované vo svetle zásady predchádzania škodám, Súd prvého stupňa nesplnil svoju povinnosť riadneho odôvodnenia.

52. Odvolatelia tiež kritizujú, že sa Súd prvého stupňa opieral o skutočnosť, že neexistovali dôkazy o prítomnosti GMO v Hornom Rakúsku. Vzhľadom na povinnosť normotvorcu Spoločenstva „vychádzať z vysokej úrovne ochrany“ pri harmonizácii právnych predpisov týkajúcich sa zdravia, bezpečnosti, ochrany životného prostredia a ochrany spotrebiteľov³⁷, nie je možné, aby sa členský štát odvolával na článok 95 ods. 4 a 5 ES až potom, čo už skutočne došlo k škode.

53. Opomenutie podrobne posúdiť vedecké poznatky predstavuje podľa názoru odvolateľov porušenie zásady kontradiktórnosti, ako aj povinnosti odôvodnenia.

54. Komisia namieta, že tieto tvrdenia sú, čo sa týka údajnej chyby konania v podobe nedostatočného odôvodnenia, celkom neopodstatnené. S kritikou meritórnej stránky odôvodnenia sa vyrovnáva v reakcii na dôvod odvolania týkajúci sa „porušenia práva Spoločenstva“.

55. Komisia najprv nasledujúcim spôsobom zhŕňa obsah bodov 63 až 67 napadnutého rozsudku.³⁸ Keďže podľa ustálenej judikatúry musí členský štát uplatňujúci článok 95 ods. 5 ES preukázať, že boli splnené podmienky jeho žiadosti, bolo nutné skúmať, či napadnuté rozhodnutie nesprávne predpokladalo, že takýto dôkaz nebol predložený. Rozhodnutie bolo založené na závere, že malé poľnohospodárske usadlosti existujú vo všetkých členských štátoch a že podľa EÚBP neexistovali vedecké poznatky preukazujúce, že má Horné Rakúsko výnimočný alebo osobitný ekosystém a vyžaduje iné hodnotenie rizík ako Rakúsko ako celok alebo iné podobné regióny v Európe. Žalobkyne nepredložili žiadne dôkazy spochybňujúce toto hodnotenie a iba zdôrazňovali malú výmeru poľnohospodárskych usadlostí a význam ekologického poľnohospodárstva v Hornom Rakúsku. Všeobecné úvahy žalobkýň preto neboli spôsobilé vyvrátiť

37 — Článok 95 ods. 3 ES.

38 — Pozri body 42 až 44 vyššie.

konkrétne posúdenie obsiahnuté v napadnutom rozhodnutí. Toto posúdenie je podľa tvrdení Komisie odôvodnené úplne primerane.

59. Okrem toho je otázka práva na spravodlivé súdne konanie v tejto súvislosti irelevantná, pretože sa netvrdí, že bolo v konaní pred Súdom prvého stupňa porušené.

56. Po druhé Komisia zdôrazňuje, že „nové vedecké poznatky“ a „ochrana životného prostredia“ nesú prvky „špecifického problému“, ale všetky tri uvedené požiadavky sú kumulatívnymi podmienkami pre použitie článku 95 ods. 5 ES; pokiaľ niektorý z nich chýba, žiadosť musí byť zamietnutá.

Porušenie práva Spoločenstva

60. Odvolatelia tvrdia, že Súd prvého stupňa nesprávne vychádzal z toho, že sa záver, ku ktorému dospel Súdny dvor v už citovanom rozsudku Dánsko/Komisia (zásada kontraktórnosti sa neuplatní v súvislostiach článku 95 ods. 4 ES), vzťahuje tiež na článok 95 ods. 5 ES.

57. Po tretie bod 71 napadnutého rozsudku vysvetľuje, prečo je zásada predchádzania škodám irelevantná; tieto závery neboli napadnuté, prinajmenšom výslovne alebo formou doložených tvrdení.

61. Oba rozsudky citované Súdom prvého stupňa na podporu jeho záverov v tomto ohľade³⁹ sa vzťahovali na pôvodný článok 100a ods. 4 Zmluvy ES, ktorý nerozlišoval medzi opatreniami už platnými a opatreniami nachádzajúcimi sa doposiaľ v stave návrhu.

58. Po štvrté sú úvahy týkajúce sa tvrdených pochybení Komisie alebo diskusií v Rade bez významu pre vyriešenie otázky, či pri vydaní napadnutého rozsudku došlo k nesprávnemu právnemu posúdeniu.

62. Podľa súčasného článku 95 ods. 4 a 5 ES sa obe situácie rozlišujú. Vnútroštátny právny predpis neprestane existovať, ak sa uskutoční

39 — Pozri poznámka pod čiarou 25.

aproximácia Spoločenstva, ktorá je s ním nezlučiteľná. Pokiaľ nebol schválený Komisiou, nepoužije sa v rozsahu svojej nezlučiteľnosti, ale môže sa uplatniť v iných prípadoch. Táto koexistencia so zosúladovacím opatrením zapríčiňuje stav neistoty, a teda vyžaduje rýchle riešenie, na ktoré sa odkazuje v už citovanom rozsudku Dánsko/Komisia. V prípade opatrení nachádzajúcich sa v stave návrhu neexistuje osobitná potreba na úrovni Spoločenstva dospieť k rýchlemu riešeniu.

64. Už citovaný rozsudok Dánsko/Komisia teda nie je relevantný a rozhodnutie Súdu prvého stupňa porušilo právo byť vypočutý ako zásadu práva Spoločenstva [zásada kontradiktórnosti] (a právo na spravodlivé súdne konanie, ktoré vyplýva z článku 6 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd).

65. Navyše Súd prvého stupňa tým, že svoju úvahu založil na nesprávnom výklade pojmu „špecifický“ v článku 95 ods. 5 ES, a teda neposúdil ostatné podmienky tohto ustanovenia, porušil aj právo Spoločenstva.

63. Odvolatelia nesúhlasia ani s tvrdením uvedeným v bode 67 napadnutého rozsudku, že „žalobkyne najmä neuviedli žiadne dôkazy, ktoré by vyvrátili výsledky EÚBP“. V konaní pred Súdom prvého stupňa išlo o skutkové zistenia Komisie. Nikdy nemali možnosť vyvrátiť závery EÚBP, na ktoré by sa malo hľadieť ako na dokument, ktorý nepochádza od Komisie, ale ako na správu nezávislého znalca a Rakúsku malo byť umožnené predložiť k nemu pripomienky. Jednoduché paušálne prevzatie týchto záverov Komisiou nie je zlučiteľné s jej rozhodovacou právomocou podľa článku 95 ods. 5 ES.

66. Komisia sa najprv zaoberá údajným porušením zásady kontradiktórnosti alebo práva na spravodlivé súdne konanie. Súd prvého stupňa sa oprel o už citovaný rozsudok Dánsko/Komisia iba na účely konštatovania, že členský štát nemôže uplatňovať právnu úpravu odchylnú od zosúladovacieho opatrenia bez schválenia Komisiou. V tomto zmysle nie je rozdiel medzi štvrtým a piatym odsekom článku 95 ES. Zdlhavá diskusia je tiež nežiaduca a potreba vyjasnenia a istoty je rovnako veľká, a to v oboch prípadoch.

V ostatných súvislostiach odvolatelia pravdepodobne zamieňajú zásadu kontradiktórnosti v správnom konaní a uplatnenie tejto zásady v konaní pred Súdom prvého stupňa, a preto sú ich tvrdenia v tomto rozsahu irelevantné alebo neprípustné.

ných plodín. Komisia v zásade nemala proti takýmto opatreniam žiadne námietky.⁴¹

Posúdenie

67. Po druhé Komisia zdôrazňuje, že v napadnutom rozsudku nebolo potrebné podrobne skúmať, čo by mohlo zakladať „špecifický problém“, pretože nebola splnená podmienka „nových vedeckých poznatkov“.

Úvodné poznámky

69. Na pojednávaní začal zástupca Komisie svoj prednes pripomienkou, že ide o odvolanie pred Súdny dvorom a že jeho rozsah je vymedzený jeho povahou. Je iste užitočné mať túto skutočnosť na pamäti a zvážiť jej súvislosti.

68. Okrem toho upresňuje, že neexistencia týchto dôkazov nemôže prekvapiť, pretože 7. novembra 2005 Rakúsko oznámilo Komisii zásadne odlišný návrh zákona pre Horné Rakúsko⁴⁰, ktorý sa, rovnako ako návrhy zákonov oznámených predtým inými členskými štátmi a inými rakúskymi spolkovými krajinami, nesnaží zaviesť všeobecný zákaz GMO, ale osobitné opatrenia zabráňujúce kontaminácii geneticky nemodifikova-

70. Úlohou Súdneho dvora je určiť, či odvolatelia označili akékoľvek porušenie pravidiel konania či nesprávne právne posúdenie, ktorými bol postihnutý napadaný rozsudok.

40 — Oberösterreichisches Gentechnik-Vorsorgegesetz oznámený (č. 2005/610/A) podľa smernice Európskeho Parlamentu a Rady 98/34/ES z 22. júna 1998 o postupe pri poskytovaní informácií v oblasti technických noriem a predpisov (Ú. v. ES L 204, 1998, s. 37; Mim. vyd. 13/020, s. 337).

41 — Tento zákon bol teraz prijatý hornorakúskym krajiným snemom (LGBl 79/2006, s. 261). Podľa neho každý, kto zamýšľa pestovať schválené GMO, musí svoj zámer oznámiť príslušným orgánom. Sú v ňom uvedené rôzne dôvody pre neudelenie povolenia vychádzajúce v podstate z umiestnenia dotknutého pozemku, ale príslušné orgány majú tiež možnosť povolenie udeliť a zároveň stanoviť rôzne podmienky, ktorých splnenie postačí na to, aby sa zabránilo šíreniu GMO.

71. Úlohou Súdu prvého stupňa bolo určiť, či žalobkyne označili akúkoľvek podstatnú procesnú chybu, právne pochybenie alebo zjavne nesprávne posúdenie v rozhodnutí Komisie, ktoré by predstavovali dôvod na jeho zrušenie.

72. Úlohou Komisie bolo určiť, či Rakúsko zdôvodnilo svoju žiadosť podľa článku 95 ods. 5 ES predložením nových vedeckých poznatkov o ochrane životného alebo pracovného prostredia z dôvodu špecifického problému, ktorý sa v tomto členskom štáte objavil po prijatí smernice 2001/18/ES.

73. Žiadna z uvedených úloh nezahŕňa rozhodovanie o tom, čo je alebo nie je vhodnou politikou životného prostredia. V záležitostiach politiky Spoločenstva rozhoduje spoločne Európsky parlament a Rada na návrh Komisie (ktorá tu koná v inom postavení) po porade s Hospodárskym a sociálnym výborom a Výborom pre regióny.⁴² Členské štáty si ponechali slobodu rozhodovať o vnútroštátnej politike životného prostredia v rozsahu svojich právomocí.

74. Druhá predbežná poznámka sa týka námietky Komisie, že odvolatelia v predložených žalobných dôvodoch do určitej miery zamieňajú pojmy „nezrovnalosti konania“ a „porušenie práva Spoločenstva“. S tým súhlasím, ale domnievam sa, že táto okolnosť tu nehrá žiadnu úlohu. Ak totiž určitý odvolací dôvod patrí do prípustnej kategórie, nie je dôležité, či ho účastník podávajúcí toto odvolanie zaradil do správnej kategórie. Podľa môjho názoru patria všetky tvrdenia prednesené odvolateľmi do kategórie, ktorá je uvedená v článku 58 Štatútu Súdneho dvora. Chcem tiež poznamenať, že ako zdôrazňuje Komisia, odvolatelia výslovne nevyvracajú zistenia Súdu prvého stupňa, že ich žalobný dôvod opierajúci sa o porušenie zásady predchádzania škodám bol irelevantný. To však podľa môjho názoru nevyučuje, aby sa títo účastníci na uvedenú zásadu odvolávali v súvislosti s prostriedkami, ktorými napádajú iné aspekty rozsudku.

75. Odvolatelia v podstate tvrdia, že Súd prvého stupňa:

- nesprávne zamietol ich tvrdenie, že bola porušená zásada kontradiktórnosti, pretože sa Komisia opierala o stanovisko EÚBP, ale nedala im možnosť sa k nemu vyjadriť,
- nesprávne vykladal pojem „špecifického“ problému pre členský štát alebo región

42 — Pozri článok 175 ods. 1 a 3 a článok 251 ES.

v dôsledku toho, že riadne neposúdil príslušné tvrdenia, a teda uviedol nedostatočné dôvody pre svoje závery,

slobôd, ktorý zaručuje každému právo na spravodlivé verejné pojednanie jeho záležitosti súdom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

— neposúdil prednesené tvrdenia z hľadiska zásady predchádzania škodám.

76. Prvé dve výhrady preskúvam v tomto poradí a kde je to účelné, vezmem do úvahy možnú relevanciu zásady predchádzania škodám.

78. Pojem „*principe du contradictoire*“ — často vyjadrovaný latinskými slovami *audi alteram partem* alebo *audiatur et altera pars* — sa nepochybne uplatní predovšetkým v kontradiktórnom konaní, v ktorom musia byť strany sporu schopné vzájomne sa vyjadriť k tvrdeniam protistrany predtým, než príslušný súdny alebo rozhodcovský orgán prijme svoje rozhodnutie. Typickými príkladmi sú občianskoprávne konania, rozhodcovské konania a trestné konania vychádzajúce z obžalovacej zásady — a prirodzene tiež konania o priamych žalobách prejednávanych pred tunajším Súdny dvorom alebo Súdom prvého stupňa.⁴³

Zásada kontradiktórnosti

77. „...zásada kontradiktórnosti sa nemala uplatniť na [dotknutý] postup“, konštatoval Súd prvého stupňa v bode 45 svojho rozsudku, čím v podstate zopakoval svoje konštatovania uvedené v bode 50 už citovanom rozsudku Dánsko/Komisia. Zrejme je vhodné zamyslieť sa nad tým, čo znamená „právo byť vypočutý“ v predmetnom kontexte. Tam, kde anglické znenie oboch rozsudkov hovorí o „*right to be heard*“ [práve byť vypočutý], používa francúzske znenie výraz „*principe du contradictoire*“ [zásada kontradiktórnosti], (ktorý sa bezprostredne odráža aj v iných jazykových verziách), ktorý môže mať iný jazykový význam. Odvolatelia sa odvolávajú na článok 6 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných

79. Navyše sa v širšom rozsahu uplatní okrem iného v prípadoch, keď môžu byť práva alebo záujmy určitej osoby dotknuté postupom, ktorý proti nej začne niektorý orgán, a v ktorom jej musí byť umožnené vyjadriť sa k aspektom, na ktoré chce uvedený orgán prihliadnuť. K takýmto prípadom patria trestné konania založené na zásade inkvizitčnej a rada správnych konaní v kontexte Spoločenstva, napríklad šetrenia

43 — To sa týka tiež odvolaní, aj keď prísne vzaté nesmerujú proti účastníkovi alebo účastníkom, ktorí mali vo veci úspech v prvostupňovom konaní, ako aj návrhu na začatie prejudiciálneho konania, kde má určitý počet účastníkov možnosť predkladať Súdnemu dvoru pripomienky a odpovede na vyjadrenia ostatných.

Komisie v oblasti dumpingu alebo konania o nesplnení povinnosti členským štátom podľa článku 226 ES.

obmedzila na kontext, z ktorého vychádzala, teda na článok 95 ods. 4 ES, a neuplatnila sa aj vo vzťahu k článku 95 ods. 5. Ich tvrdenie nepovažujem za presvedčivé.

80. Okolnosti predmetnej veci sa od opísanej situácie líšia tým, že toto konanie je začaté členským štátom, ktorý musí uviesť dôvody, prečo žiada o udelenie výnimky zo zosúladovacích opatrení, a ktorý sa k tomu môže vyjadriť akokoľvek podrobne si želá a predložiť vo svoj prospech také množstvo dôkazných prostriedkov, aké považuje za vhodné. Žiadosť sa predkladá Komisii, ktorá tieto dôvody a dôkazy posúdi a prijme rozhodnutie. Členský štát je teda v zásade vypočutý zo svojej vlastnej iniciatívy a v tomto konaní nemá protistranu.

83. Relevantné body už citovaného rozsudku Dánsko/Komisia znejú takto:

„42 ... žiadne ustanovenie nepožaduje uplatnenie zásady kontradiktórnosti v konaní podľa článku 95 ods. 4 a 6 ES týkajúceho sa schvaľovania vnútroštátnych právnych predpisov, ktoré sa odchyľujú od zosúladovacieho opatrenia prijatého na úrovni Spoločenstva.

81. Odvolatelia v podstate žiadajú, aby sa uznalo, že mali právo vyjadriť sa k posúdeniu svojej žiadosti vypracovanému EÚBP predtým, ako sa prijalo konečné rozhodnutie. Pravdepodobne nejde hlavne o to, či je táto ich vôľa presne vyjadrená výrazmi „right to be heard“ [právo byť vypočutý] alebo „principe du contradictoire“ [zásada kontradiktórnosti], ale skôr o vyjasnenie, čoho sa domáhajú.

43 Obdobne žiadne ustanovenie nepožaduje, aby si Komisia v tomto konaní vyžiadala stanoviská ostatných členských štátov, ako to urobila v predmetnom prípade.

82. Hlavnou prekážkou uznania tohto práva je už citovaný rozsudok Súdneho dvora vo veci Dánsko/Komisia a odôvodnenie, ktoré obsahuje. Odvolatelia sa nedomáhajú zvrátenia tejto judikatúry, ale navrhujú, aby sa

44 Je preto potrebné preskúmať, či je zásada kontradiktórnosti použiteľná aj v prípade, že neexistujú osobitné právne predpisy, najmä v situácii, keď boli vyžiadané uvedené stanoviská.

- 45 Zásada kontradiktórnosti, ktorej zachovávanie Súdny dvor zabezpečuje, zaväzuje orgán verejnej moci, aby pred tým, než prijme rozhodnutie, vypočul osoby, ktorých sa bude toto rozhodnutie dotýkať (rozsudok z 10. júla 2001, *Ismeri Europa/Dvor auditorov*, C-315/99 P, Zb. s. I-5281, bod 28).
- 46 Podľa judikatúry Súdneho dvora sa zásada práva na spravodlivé súdne konanie, s ktorou je úzko spojená zásada kontradiktórnosti, uplatní nielen na občanov, ale i na členské štáty. Vzhľadom na vyššie uvedené bola táto zásada uznaná v rámci konania začatého niektorým orgánom Spoločenstva proti dotknutému členskému štátu napríklad v oblasti posudzovania štátnych podpôr alebo dohľadu nad správaním členských štátov v záležitostiach verejných podnikov (pozri napr. rozsudky z 12. februára 1992 *Holandsko a i./Komisia*, C-48/90 a C-66/90, Zb. s. I-565, bod 44, a z 5. októbra 2000, *Nemecko/Komisia*, C-288/96, Zb. s. I-8237, bod 99).
- 47 Postup podľa článku 95 ods. 4 a 6 ES však nezačína orgán Spoločenstva, ale členský štát, a rozhodnutie orgánu Spoločenstva sa prijíma iba v reakcii na túto iniciatívu.
- 48 Toto konanie sa totiž začína na návrh členského štátu, ktorý si želá, aby boli schválené jeho vnútroštátne ustanovenia odchyľujúce sa od zosúladovacieho opatrenia prijatého na úrovni Spoločenstva. Vo svojej žiadosti sa členský štát môže vyjadriť k rozhodnutiu, o ktorého prijatie žiada, čo jasne vyplýva z článku 95 ods. 4 ES, ktorý vyžaduje, aby členský štát oznámil dôvody na ponechanie dotknutých vnútroštátnych ustanovení. Komisia musí byť naopak schopná v stanovených lehotách získať informácie, ktoré sa ukážu ako nevyhnutné bez toho, aby bola povinná znovu vypočuť dotknutý členský štát.
- 49 Tento záver potvrdzuje článok 95 ods. 6 druhý pododsek ES, podľa ktorého sa odchylné vnútroštátne ustanovenia považujú za schválené, ak Komisia v určitej lehote nerozhodne. Navyše táto lehota nemôže byť podľa článku 95 ods. 6 tretieho pododseku ES predĺžená, ak je tým ohrozené ľudské zdravie. Z toho jasne vyplýva, že autori zmluvy zamýšľali ako v záujme žiadajúceho členského štátu, tak aj riadneho fungovania vnútorného trhu, aby bol postup stanovený v tomto článku rýchlo ukončený. Tento cieľ by bol ťažko zlučiteľný s požiadavkou, ktorá by ukladala ďalšiu výmenu informácií a tvrdení.

50 Zásada kontradiktórnosti teda neplatí pre postup podľa článku 95 ods. 4 a 6 ES.“

85. Tvrdenia odvolateľov nie sú podoprené ani tým, že Súd prvého stupňa citoval tiež rozsudky⁴⁴ vzťahujúce sa na pôvodný článok 100a ods. 4 Zmluvy ES, ktorý nerozlišoval medzi opatreniami platnými už pred prijatím harmonizačnej smernice a opatreniami nachádzajúcimi sa doposiaľ v stave návrhu. Pokiaľ má táto okolnosť vôbec nejaký význam, mohla by skôr potvrdzovať, že pre obe situácie platia rovnaké zásady.

84. Po zvážení týchto bodov v spojení s celým znením článku 95 ods. 4 až 6 ES nevidím dôvod, prečo by to, čo platí pre článok 95 ods. 4, nemalo platiť aj pre článok 95 ods. 5. Úvahy Súdu nevychádzali v prvom rade zo záujmu Spoločenstva na rýchlom riešení, ktorý v dobe, pokiaľ uvedené opatrenie nadobudne platnosť a účinnosť, možno ešte neexistuje, a členský štát nie je v časovej tiesni. Vychádzali skôr z toho, že i) členský štát začne konanie a možno od neho očakávať, že vo svojej žiadosti — na rozdiel od situácie, keď je proti účastníkovi začaté konanie smerujúce k uloženiu sankcie — predloží všetky relevantné dôkazy a tvrdenia, a že ii) článok 95 ods. 6 neponúka alternatívu k nevyvrátiteľnej domnienke schválenia, ak Komisia navrhované vnútroštátne ustanovenia v stanovenej lehote nezamietne. Táto lehota nepredpokladá zdĺhavú diskusiu, možné je iba jej jednorazové predĺženie (v diskrečnej právomoci Komisie), ak je to odôvodnené zložitou vecou a ak tým nie je ohrozené ľudské zdravie.

86. Zastávam preto názor, že odvolatelia nepreukázali, že by sa Súd prvého stupňa dopustil akéhokoľvek nesprávneho právneho posúdenia pri uplatnení judikatúry týkajúcej sa práva byť vypočutý.⁴⁵

87. Vzhľadom na to, že už citovaný rozsudok Dánsko/Komisia bol vyhlásený Súdny dvorom v pléne, zrejme by nebolo vhodné, aby túto judikatúru prehodnocovala komora príslušná na konanie o predmetnej veci — vhodnejšie by bolo postúpiť vec veľkej komore. Ako som už uviedla, odvolatelia napokon nenaznačujú, že by mala byť prehodnotená. V každom prípade sa však nedomnievam, že by bol takýto postup vhodný.

44 — Pozri poznámku pod čiarou 25 vyššie.

45 — V každom prípade poznamenávam, že Komisia tvrdí (pozri bod 8 vyjadrenia k žalobe vo veci T-366/03 a poznámku pod čiarou 13 k vyjadreniu k odvolaniu vo veci C-439/05), že spolková krajina Horné Rakúsko v skutočnosti mala možnosť sa k stanovisku EÚBP vyjadriť. Toto tvrdenie zrejme nebolo spochybnené.

88. Rozhodnutie Komisie môže byť napadnuté pred Súdom prvého stupňa s možnosťou dvoch sérií písomných pripomienok a úplného ústneho vyjadrenia. Existuje teda neobmedzená možnosť, aby bola záležitosť, povedané slovami článku 6 ods. 1 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.

89. Je však nevyhnutné spomenúť iný rozsudok pléna Súdneho dvora, ktorý na prvý pohľad zdanlivo protirečí už citovanému rozsudku Dánsko/Komisia, a to rozsudok Technische Universität München.⁴⁶ V tejto veci chcela istá univerzita bez cla doviest vedecký prístroj a ako dôvod uvádzala, že sa v Spoločenstve zodpovedajúci prístroj nevyrába. Jej žiadosť musela obsahovať podrobné dôvody, prečo sa prístroje ponúkané v Spoločenstve nehodia na konkrétnu vedeckú činnosť, ktorá mala byť s ich pomocou uskuťčovaná. Žiadosť bola predložená Komisii, ktorá konzultovala skupinu znalcov, ktorej doporučením bola viazaná. Tato skupina doporučila zamietnutie žiadosti potom, čo posúdila list od výrobcu obdobných

prístrojov v Spoločenstve bez toho, aby bola univerzite poskytnutá možnosť sa k tomuto listu vyjadriť.

90. Súdny dvor konštatoval neplatnosť rozhodnutia Komisie. V bode 25 svojho rozsudku uviedol:

„Právo byť vypočutý⁴⁷ je v *takomto* správnom konaní naplnené iba vtedy, ak je dotknutej osobe poskytnutá možnosť zaujať k veci stanovisko v priebehu tohto konania a zodpovedajúcim spôsobom sa vyjadriť k významu skutkových okolností, prípadne k listinným dôkazom, ktoré vzal do úvahy orgán Spoločenstva. Táto požiadavka nebola pri prijímaní napadnutého rozhodnutia dodržaná.“

91. Aj keď sa okolnosti zdajú porovnateľné s okolnosťami predmetného prípadu a právne úvahy zdanlivo podporujú tvrdenie odvolateľov, domnievam sa, že sa tieto dva rozsudky od seba odlišujú. V rozsudku Technische Universität München nebolo rozhodujúcim hľadiskom to, že žalobkyni nebola poskytnutá možnosť vyjadriť sa k záverom skupiny znalcov, ale že nemala možnosť vyjadriť sa k dôkazným prostriedkom, ktoré skupina znalcov pripustila a ktoré boli navrhnuté účastníkom, ktorého záujmy boli

46 — Rozsudok Súdneho dvora z 21. novembra 1991, C-269/90, Zb. s. I-5469. Príslušný bod rozsudku (bod 25) je ako určujúce rozhodnutie citovaný v rozsudkoch Súdu prvého stupňa z 9. novembra 1995, France-Aviation/Komisia (T-346/94, Zb. s. II-2841 body 32 až 36); z 19. februára 1998, Eyckeler & Malt/Komisia (T-42/96, Zb. s. II-401 bod 80), a zo 17. septembra 1998, Primex Produkte a Interporc/Komisia (Zb. s. II-3773, bod 63); všetky tieto rozsudky sa, rovnako ako rozsudok Technische Universität München, týkali oblasti ciel.

47 — Vo francúzštine „Droit d'être entendu“. Ďalej kurzívou zvýraznil generálny advokát.

v rozpore so záujmami žalobkyne. Tak tomu nebolo v prejednávanej veci.

odňaté právo predložiť v prvostupňovom konaní tvrdenia alebo dôkazy.

92. Chcem tiež poznamenať, že Súdny dvor v rozsudku Technische Universität München identifikoval prinajmenšom tri dôvody, z ktorých toto rozhodnutie vyhlásil za neplatné.⁴⁸ Žiadny z týchto iných dôvodov nebol uplatnený v prebiehajúcom odvolacom konaní.⁴⁹ Z tohto dôvodu považujem za vhodnejšie považovať rozsudok Technische Universität München za rozsudok, ktorý je nepochybne relevantný pre správne konanie v colnej oblasti, a odlíšiť ho od predmetnej veci, skôr ako sa snažiť uplatniť jeho úvahy týkajúce sa práva byť vypočutý na odlišné správne konania podľa článku 95 ES.

93. Tvrdenia odvolateľov, že v prebiehajúcom konaní nebolo dodržané ich právo byť vypočutý ani pred Súdom prvého stupňa, keďže ich tvrdenia neboli dostatočne podrobne posúdené, sa podľa môjho názoru vlastne netýka práva byť vypočutý ako takého. Netvrdia, že im bolo akýmkoľvek spôsobom

94. Pokiaľ odvolatelia v skutočnosti tvrdia, že Súd prvého stupňa dospel na základe predložených argumentov a navrhnutých dôkazných prostriedkov k nesprávnemu záveru, je ich žiadosť prípustná len v rozsahu, v akom sa týka prípadného nesprávneho právneho posúdenia. Aspektom, ktorých sa to možno týka, sa budem venovať pri skúmaní pojmu špecifického problému členského štátu.

95. Pokiaľ však odvolatelia tvrdia, že Súd prvého stupňa jednoducho opomenul skúmať nimi predložené dôkazy, je k tomu treba pripojiť niekoľko poznámok. Takéto opomenutie musí byť v odvolacom konaní preskúmané, a pokiaľ by bolo preukázané, mohlo by byť dôvodom pre zrušenie prvostupňového rozsudku, aj keď mi nie je známa žiadna vec, v ktorej by sa uvedený problém vyskytol práve v tejto podobe.⁵⁰ V predmetnej veci vyplýva z bodov 66 a 67 napadnutého rozsudku, že Súd prvého stupňa posúdil predložené dôkazy. Tieto dôkazy (Müllerova správa a správa výboru⁵¹) mali k dispozícii EÚBP i Komisia. Ďalej podrobnejšie vysvetlím, že žalobkyne Súdu prvého stupňa

48 — Ďalšími dvoma dôvodmi bolo, že sa „skupina znalcov“ neskladala zo skutočných znalcov, ale z vnútroštátnych úradníkov, a že rozhodnutie Komisie nebolo dostatočne odôvodnené.

49 — Boli by aj tak neodôvodnené.

50 — V inom kontexte by bolo možné prihladiť napríklad na rozsudky Súdneho dvora zo 14. apríla 2005, Gaki-Kakouri/Súdny dvor (C-243/04 P, neuverejnený v Zbierke, ale do jeho francúzskeho textu možno nahliadnúť na internetovej stránke Súdneho dvora, body 22 až 41), alebo z 28. júna 2005, Dansk Røridustri/Komisja (C-189/02 P, Zb. s. I-5425, body 77 až 102).

51 — Pozri bod 26 vyššie.

neoznámili, v akom zmysle boli uvedené dôkazy v rozpore s výsledkami, ku ktorým dospeli EÚBP a Komisia. Za uvedených okolností nemožno Súdu prvého stupňa podľa môjho názoru vytykať, že dôkazy neskúmal v tejto konkrétnej súvislosti.

96. Na záver by som chcela v súvislosti so zásadou predchádzania škodám poukázať už len na to, že uplatnenie práva byť vypočutý a práva na spravodlivé súdne konanie i zásady kontradiktórnosti sa určuje povahou konania a ich rozsah nezávisí na požadovanej miere predchádzania škodám.

„Špecifický“ problém

97. Odvolatelia v podstate tvrdia, že Súd prvého stupňa riadne nevyhodnotil dôkazy, ktoré predložili na vyvrátenie záveru Komisie, že sa nepreukázala existencia špecifického problému pre Horné Rakúsko.

98. Tieto tvrdenia však narážajú na problémy v rozsahu, v akom sa snažia napadnúť posúdenie dôkazov, ktoré mal Súd prvého

stupňa k dispozícii. Podľa článku 58 Štatútu Súdneho dvora nie je toto posúdenie v konaní o odvolaní prípustné, ibaže sa tvrdí, že dôkazy boli skreslené.⁵²

99. Odvolatelia napokon vo svojom písomnom vyjadrení poukázali (hoci nie tak podrobne, ako by bolo možné očakávať) na významnú okolnosť, že výraz „špecifický“ neznamená to isté ako „osobitný“. Keby Súd prvého stupňa použil pri posudzovaní dôkazov nesprávne právne kritérium, bol by jeho rozsudok v tomto ohľade nesprávny a bolo by potrebné dôkazy znovu posúdiť na základe správneho kritéria.

100. Pri bližšom skúmaní sa situácia zdá ako značne zložitá, ale mám pochybnosti, či možno úvahy Súdu prvého stupňa v tomto bode prijať bez výhrad. Ide tu o lingvistický problém, ktorý je treba bližšie objasniť.

101. Stanovisko EÚBP bolo vypracované v anglickom jazyku. Na jeho internetovej stránke sa uvádza: „Jazykom záväzných znení odborných stanovísk EÚBP je angličtina. V prípade pochybností vezmite prosím

52 — Pozri napríklad rozsudok z 21. septembra 2006, Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied/Komisia, C-105/04 P, Zb. s. I-8725, body 69 a 70.

do úvahy anglické znenia stanovísk a ich abstraktov.“ Úplné znenie uvedeného stanoviska je zrejme k dispozícii iba v angličtine, aj keď jeho abstrakt existuje v jazyku anglickom, francúzskom, nemeckom a talianskom.

102. V stanovisku sa okrem iného uvádza⁵³:

„The scientific evidence presented contained no new or uniquely local scientific information on the environmental or human health impacts of existing or future GM crops or animals. [Predložené vedecké poznatky neobsahovali žiadnu novú alebo výlučne miestnu informáciu týkajúcu sa dopadov súčasných alebo budúcich geneticky modifikovaných kultúr alebo zvierat na životné prostredie alebo ľudské zdravie].

No scientific evidence was presented which showed that this area of Austria had unusual or unique ecosystems that required separate risk assessments from those conducted for Austria as a whole or for other similar areas of Europe. [Nebol predložený žiadny vedecký poznatok, ktorý by preukazoval, že táto oblasť Rakúska má neobyčajné alebo jedinečné ekosystémy vyžadujúce hodnotenie rizík odlišné od hodnotení uskutočňovaných pre Rakúsko ako celok alebo pre iné obdobné oblasti Európy.] No specific cases were presented of impacts of GMOs on biodiversity, either directly or through changes in agricultural practices. [Neboli predložené žiadne špecifické prípady dopadu GMO na biologickú rôznorodosť ani priameho, ani spôsobeného zmenami v poľnohospodárskej technológii].“

53 — Pozri body 23 a 24 vyššie.

103. Podľa môjho názoru je významné použitie slov „uniquely“ [osobitne] a „unique“ [osobitný]. Aj keď nie je jednoznačné, mohlo by naznačovať, že závery EÚBP vychádzali z názoru, že je na ospravedlnenie výnimky zo smernice 2000/18/ES potrebné preukázať, že v dotknutom členskom štáte alebo oblasti existuje problém, ktorý sa nikde inde nevy-skytuje.

104. V abstrakte svojho stanoviska EÚBP nepoužíva slovné spojenie „no new or uniquely local scientific information“ [žiadne nové alebo výlučne miestne vedecké poznatky], ale objavuje sa v ňom výraz „unusual or unique ecosystems“ [neobyčajné alebo jedinečné ekosystémy]. Výraz „unusual or unique ecosystems“ je do francúzštiny preložený ako „écosystèmes atypiques ou uniques“ a do nemčiny ako „ungewöhnliche oder einzigartige Ökosysteme“ a zdá sa, že oba tieto preklady presne vystihujú význam pôvodného anglického znenia.

105. Oba uvedené odseky stanoviska sú „doslovne“ citované v bode 71 napadnutého rozhodnutia Komisie a podľa môjho názoru im bol zrejme prisudzovaný určitý význam pre jeho odôvodnenie. Dávam výraz „doslovne“ do úvodzoviek, pretože tieto dva odseky sú formátované ako odsek jediný a francúzske a nemecké znenie sa odlišuje od záväzného znenia originálu vypracovaného v anglickom jazyku. Výraz „no new or uniquely local scientific information“ [žiadne nové alebo výlučne miestne vedecké poznatky] je do francúzštiny preložený ako „aucune information nouvelle ou spécifiquement locale“ [žiadne nové alebo špecificky miestne poznatky] — čo zastiera možný rozpor medzi znením článku 95 ods. 5 ES a jeho výkladom v posudku EÚBP — a do

nemčiny ako „keine oder nur lokal begrenzte wissenschaftliche Daten“ [žiadne alebo len miestne obmedzené vedecké údaje], čo má celkom iný význam; významový posun nemeckého znenia bol možno zapríčinený nesprávnym pochopením anglického originálu. Slovné spojenie „unusual or unique ecosystems“ [neobyčajné alebo jedinečné ekosystémy] je do francúzštiny preložené ako „écosystèmes particuliers ou exceptionnels“ [osobitné alebo výnimočné ekosystémy] a do nemčiny ako „ein ungewöhnliches oder einzigartiges Ökosystem“ [neobyčajný alebo jedinečný ekosystém]. Francúzsky preklad tu opäť odstraňuje pojem jedinečnosti (a líši sa od abstraktu EÚBP vo francúzštině), zatiaľ čo nemecký preklad v tomto prípade odráža anglické vyjadrenie stanoviska i nemecký text abstraktu.

106. Rozhodnutie Komisie je určené Rakúsku a uvádza, že záväzná je iba nemecké znenie. Nie je jasné, či to nutne predpokladá, že Komisia vykonala analýzu iba v nemčine a rozhodnutie pôvodne vypracovala v tom istom jazyku. V každom prípade sa nemecké znenie stanoviska EÚBP, z ktorého (prinajmenšom sčasti) vychádzalo uvedené rozhodnutie, nejaví ako celkom verný preklad.

107. Jazykom konania pred Súdom prvého stupňa bola v tejto veci samozrejme nemčina. Nie je však žiadnym tajomstvom, že pracovným jazykom Súdu prvého stupňa, rovnako ako Súdneho dvora, je francúzština. V dôsledku toho mohla analýza vychádzať z francúzskeho znenia spisu tejto veci — najmä však z francúzskeho textu napadnutého rozhodnutia, ktoré pri citovaní zo stanoviska EÚBP odstraňuje z bodu 71 akýkoľvek

odkaz na jedinečnosť. V každom prípade bol napadnutý rozsudok vypracovaný vo francúzštině.⁵⁴

108. Tieto úvahy naberajú istý význam pri pohľade na francúzske znenie bodov 65 až 67 rozsudku. V bode 65 rozsudku je reprodukováaná väčšina citácií uvedených v odôvodnení č. 71 napadnutého rozhodnutia, pričom sú použité spojenia „aucune information nouvelle ou spécifiquement locale“ a „des écosystèmes particuliers ou exceptionnels“. V bode 66 nasleduje konštatovanie, že žalobkyne nepredložili presvedčivé dôkazy, ktoré by spochybnili opodstatnenosť posúdenia týkajúceho sa existencie špecifického problému a bod 67 obsahuje konštatovanie, že nepredložili dôkazy, ktoré by vyvrátili závery EÚBP, v ktorých sa tvrdí, že sa nezistilo, že by Horné Rakúsko malo „des écosystèmes particuliers ou exceptionnels“, ktoré by vyžadovali iné hodnotenie rizík ako tie, ktoré sa uskutočňujú vzhľadom na Rakúsko ako celok alebo vzhľadom na iné podobné oblasti Európy.

109. V dôsledku toho vo francúzštině, v ktorej sa vypracoval napadnutý rozsudok, nič nenasvedčuje tomu, že by si bol Súd prvého stupňa vedomý možnosti, že by snád EÚBP vo svojom stanovisku vychádzal z predpokladu, že Rakúsko musí

54 — Chcela by som uviesť, že rodným jazykom žiadneho zo sudcov, ktorí podpísali rozsudok, nie je nemčina, čo samozrejme nevyklučuje znalosti nemčiny.

na účely ospravedlnenia výnimky podľa článku 95 ods. 5 ES preukázať existenciu problému, ktorý je pre uvedený región *unique* [osobitný], a nie problému, ktorý je *osobitný, špecifický* alebo inak *výnimočný*.

110. Zdá sa mi jasné, že, ako tvrdia odvolatelia, výraz „špecifický“ v článku 95 ods. 5 ES nie je rovnocenný výrazu „osobitný“. Problém môže byť špecifický pre viac regiónov alebo členských štátov, ale osobitný môže byť iba pre jeden z nich. Na účely môjho rozboru nie je snáď nutné presne vymedziť deliacu čiaru, keďže „špecifický problém“ leží niekde medzi problémom „osobitným“ a problémom „všeobecným“, „celkovým“ alebo „všeobecne rozšíreným“. Kritérium v článku 95 ods. 5 ES znie, že problém musí byť špecifický; požadovanie osobitosti by bolo nesprávnym výkladom alebo uplatnením tohto ustanovenia.

111. To však neznamená, že Súd prvého stupňa skutočne uvedené kritérium nesprávne vyložil alebo nesprávne uplatnil. Zastávam názor, že použitie prídavných mien „*spécifique*“, „*particulier*“ a „*exceptionnel*“ Súdom prvého stupňa je úplne v súlade s mojím chápaním tohto ustanovenia.

112. Po preskúmaní dôkazov predložených žalobkyňami⁵⁵ však Súd prvého stupňa dospel k záveru, že tieto dôkazy nevyvrátili ani nespochybnili závery EÚBP či posúdenie Komisie. Toto konštatovanie sa však týkalo záverov a posúdení, ktoré boli vyjadrené francúzskym jazykom — bez akejkoľvek zmienky o kritériu osobitosti. Podľa môjho názoru nemožno s istotou povedať, že by Súd prvého stupňa dospel k tomu istému názoru, keby dôkazy hodnotil vo svetle odkazov EÚBP na osobitosť alebo vychádzal z predpokladu, že na takýchto odkazoch spočívalo posúdenie Komisie.

113. Na tomto základe nemožno prijať zamietnutie žalobného dôvodu porušenia článku 95 ods. 5 ES predloženého žalobkyňami. Potom, čo Súd prvého stupňa konštatoval, že nebol vyvrátený záver, že pre Horné Rakúsko neexistuje špecifický problém, neskúmal už žiadnu z ďalších kumulatívnych podmienok uvedených v tomto ustanovení. Zamietnutie uvedeného žalobného dôvodu nie je teda v rozsudku jednoznačne odôvodnené.

55 — Obe žalobkyne predložili kópie Müllerovej správy a správu výboru uvedenú v bode 26 vyššie; obidva dokumenty skúmal poradný výbor EÚBP. So svojou replikou predložilo Rakúsko kópiu rakúskeho príspevku ku zmierovaciemu zasadnutiu v rámci WTO, ktoré sa konalo 14. januára 2004; ide o trojstránkový dokument v angličtine obsahujúci odkazy, ktoré sú zrejme všetky z neskoršej doby, ako žiadosť podľa článku 95 ods. 5 ES.

114. Z tohto dôvodu je nutné skúmať zostávajúce podmienky použitia článku 95 ods. 5 ES. Podľa článku 61 ods. 1 svojho Štatútu Súdny dvor môže podľa okolností rozhodnúť o veci samej sám alebo môže vec vrátiť Súdu prvého stupňa na ďalšie konanie. V predmetnom prípade môže Súdny dvor podľa môjho názoru preskúmať tieto podmienky sám.

Kumulatívne podmienky upravené v článku 95 ods. 5 ES

115. Ako som už uviedla, musí členský štát na získanie výnimky podľa článku 95 ods. 5 ES predložiť nové vedecké poznatky na ochranu životného alebo pracovného prostredia z dôvodu špecifického problému, ktorý sa objaví v tomto štáte po vydaní zosúladňovacích opatrení. Tieto rôzne podmienky sú kumulatívne, ako konštatoval Súd prvého stupňa a ako to výslovne akceptovala rakúska vláda na pojednávaní v rámci odvolania. Inak povedané výnimku nemožno udeliť, ak nie je splnená hoci len jediná z týchto podmienok.

116. V stanovisku EÚBP alebo v rozhodnutí Komisie sa zrejme nepopiera, že sa prinajmenšom niektoré z *poznatkov*, o ktoré sa Rakúsko oprelo, týkajú ochrany životného prostredia, aj keď Komisia (v bode 68 svojho

rozhodnutia) konštatovala, že *obavy* Rakúska nemožno považovať za obavy týkajúce sa konkrétnej ochrany životného prostredia. Podmienku existencie „poznatkov o ochrane životného prostredia“ možno preto považovať za splnenú. Na tomto mieste je vhodné pripojiť krátku poznámku.

117. Odvolatelia tvrdia (s odvolaním sa na výpoveď EÚBP, že „ho Komisia nepožiadala o stanovisko k prístupu ku koexistencii geneticky modifikovaných a geneticky nemoifikovaných plodín“), že EÚBP a Komisia opomenuli ústrednú otázku, ktorú Rakúsko predostrela vo svojej žiadosti.

118. Zdá sa mi však, že sa Komisia správne snažila rozlišovať medzi otázkami životného prostredia, o ktoré ide v článku 95 ods. 5 ES a v smernici 2001/18/ES a socioekonomickými otázkami týkajúcimi sa vedenia poľnohospodárskych podnikov nespádajúcimi do rozsahu pôsobnosti uvedených právnych predpisov.⁵⁶ Pri popise úloh, ktoré mu boli zverené, poukázal EÚBP na to, že od neho „nebolo požadované, aby zaujal stanovisko k informáciám, ktoré *sa nedotýkajú* ohrozenia ľudského zdravia a životného

⁵⁶ — Pozri ďalej body 27 a nasl. napadnutého rozhodnutia a pokyny Komisie, na ktoré sa tam odkazuje, už citované v poznámke pod čiarou 11, najmä body 1.1 a 1.2.

prostredia, najmä k informáciám, ktoré sa týkajú prístupu ku koexistencii⁵⁷. Jeho stanovisko sa zjavne — a celkom správne — zaoberalo otázkami životného prostredia, najmä otázkami týkajúcimi sa toku génov, ale nezaoberalo sa — tiež správne — ostatnými uvedenými otázkami.

119. Čo sa týka podmienok stanovených v článku 95 ods. 5 ES, existuje pravdepodobne zhoda o tom, že Müllerova správa určité množstvo poznatkov vedeckej povahy obsahovala, aj keď stanovisko EÚBP poukázalo na to, že sa väčšina ich odkazov týkala právnych predpisov alebo ekonomických otázok.

120. Na splnenie zostávajúcich podmienok musia byť tieto poznatky nové a problémy, ktorých sa nové poznatky týkajú, sa museli objaviť po prijatí smernice 2001/18/ES.

121. V otázke, či boli vedecké poznatky prezentované v Müllerovej správe nové, EÚBP konštatoval, že správa väčšinou podávala prehľad bežných odborných znalostí o toku génov z kultúrnych plodín na iné kultúrne plodiny a z kultúrnych plodín na

príbuzné divoko rastúce rastliny. V odôvodnení č. 65 svojho rozhodnutia vychádzala Komisia z toho, že Müllerova správa obsahuje údaje, ktoré boli väčšinou známe už pred prijatím smernice 2001/18/ES.

122. Vo svojich žalobách predložených prvostupňovému súdu spolková krajina Horné Rakúsko i Rakúska republika pripustili, že sa Müllerova správa zakladala prevažne na údajoch, ktoré sú už známe. Tvrdili však, že na základe existujúcich údajov dospela správa k novým záverom a že je tieto závery nutné považovať za „nové vedecké poznatky“. Tvrdili tiež, že závery Müllerovej správy potvrdzuje novšia odborná literatúra.⁵⁸

123. Možno jednoducho overiť, že len 22 z celkom 115 odkazov citovaných v Müllerovej správe dokončenej v apríli 2002 pochádza z toho istého roku alebo z roku 2001, v ktorom bola prijatá smernica 2001/18/ES a že menej ako polovica týchto novších odkazov bola vedeckej povahy. Odvolatelia netvrdili, že sú vedecké odkazy z roku 2001 alebo 2002 rozhodujúce alebo i len významné pre predkladané závery. Keďže však ide o otázku, či sú poznatky predložené Rakúskom na odôvodnenie jeho

57 — Kurzívou zvýraznené v origináli.

58 — Pozri žaloby vo veci T-366/03, body 87 až 89, a vo veci T-235/04, body 81 až 83, ako i repliky vo veci T-366/03, body 22 až 25, a vo veci T-235/04, body 23 až 26.

žiadosti nové, skutočnosť, že sa môžu neskôr objaviť ďalšie nové dôkazy, nemôže mať vplyv na platnosť rozhodnutia Komisie vzhľadom na dôkazy, na základe ktorých bolo prijaté, a vzhľadom na okamih, keď bolo prijaté.

124. Zostáva otázkou, či môžu nové závery vyvedené z už skôr známych údajov predstavovať „nové vedecké poznatky“ (anglicky „new scientific evidence“). Z hľadiska vyjadrenia v anglickom jazyku by to spravidla možné nebolo. Anglický pojem „evidence“ označuje spravidla doposiaľ nespracovanú látku, z ktorej možno vyvodzovať závery. Je to však menej jednoznačné, ak prihliadneme na širokú škálu jazykových znení článku 95 ods. 5 ES. Význam holandského znenia („nieuwe wetenschappelijke gegevens“) sa zrejme zhoduje s významom znenia anglického. Niektoré románske jazyky používajú výrazy, ktoré môžu mať širší význam („preuves scientifiques nouvelles“ vo francúzštine, „nuove prove scientifiche“ v taliančine a „novas provas científicas“ v portugalčine). Španielske znenie („novedades científicas“) a nemecké znenie („neue wissenschaftliche Erkenntnisse“) umožňuje zrejme na rozdiel od anglického znenia zahrnúť aj význam, ktorý navrhovali odvolatelia v konaní pred prvostupňovým súdom. Aj bez hlbšieho skúmania možno podľa môjho názoru dospieť k tomu, že nové závery vyvedené z už existujúcich údajov môžu predstavovať nové vedecké poznatky v zmysle článku 95 ods. 5 ES.

125. V prednesoch žalobkyní však nenachádzam nič, čo by presahovalo jednoduché tvrdenie, že Müllerova správa vyvodila z už existujúcich údajov nové závery. Dokonca ani neuvádzajú žiadny konkrétny nový záver. Navyše chýba aj akékoľvek vysvetlenie, ako sa takýto záver môže líšiť od záverov už skôr vyvedených z tých istých údajov. Keďže jeden z dôvodov zamietnutia žiadosti o výnimku znel, že predložené vedecké poznatky neboli nové, museli žalobkyne, ak mala byť žaloba úspešná, tento dôvod v prvostupňovom konaní vyvrátiť. Nestačí len poukázať na to, že by uvedené poznatky mohli byť teoreticky nové bez toho, aby boli zároveň vymenované a bolo podané vysvetlenie, v čom sú nové.

126. Domnievam sa preto, že sa odvolateľom nepodarilo vyvrátiť výrok Komisie konštatujúci neexistenciu nových vedeckých poznatkov. To je samo osebe dostatočným dôvodom na zamietnutie ich tretieho žalobného dôvodu v prvostupňovom konaní, ale napriek tomu budem skúmať i podmienku, že problém musel vzniknúť po prijatí smernice 2001/18/ES.

127. Problém, ktorý je podľa tvrdení odvolateľov špecifický pre Horné Rakúsko, vyplýva z jeho (relatívne) vysokého podielu ekologického poľnohospodárstva a malých poľnohospodárskych usadlostí.

128. Čo sa týka výmery jednotlivých usadlostí, žalobkyne netvrdili, že by sa situácia po prijatí smernice 2001/18/ES nejako zmenila.

výmeru alebo počet usadlostí, by sa podiel organického poľnohospodárstva na celkovej poľnohospodárskej výrobe v Hornom Rakúsku zmenil z medzi 6 % a 8 % na zhruba 8 % alebo 9 %.

129. Poskytli však údaje preukazujúce celkový nárast podielu organického poľnohospodárstva v období od 31. decembra 2001 do 31. decembra 2002: počet usadlostí sa zvýšil z 2 792 na 3 040 a ich celková výmera vzrástla zo 45 950 na 50 077 hektárov, čo v oboch prípadoch predstavuje ročný nárast o takmer 9 %; na organické poľnohospodárstvo teda pripadlo (zrejme koncom roku 2002) až 7,5 % usadlostí a 8,85 % obhospodarovanej plochy tohto regiónu.⁵⁹

131. Pokiaľ ide o stupne tohto rastu, nezdá sa byť dostatočný na preukázanie existencie novo vzniknutého problému. Odvolatelia však tvrdili, že článok 95 ods. 5 ES nepožaduje, aby problém ako celok vznikol až po prijatí zosúladovacieho opatrenia. Podľa nich mohol byť už skôr latentný a až neskôr sa prejavil v celej šírke. Tvrdia, že v prejednanom prípade poukázalo na celkový rozsah problému až uverejnenie Müllerovej správy v apríli 2002.⁶⁰

130. Nepredložili však údaje pre celé rozhodné obdobie od marca 2001, keď sa prijala smernica 2001/18/ES, do marca 2003, keď bola podaná žiadosť o udelenie výnimky z jej ustanovení. Pokiaľ bol vyššie uvedený trend pred obdobím, za ktoré boli poskytnuté štatistické údaje (od marca do decembra 2001) a po ňom (od januára do marca 2003) lineárne — o čom neboli predložené žiadne dôkazy svedčiace v prospech tohto predpokladu alebo proti nemu — viedol by odhad vychádzajúci z údajov za kalendárny rok 2002 k záveru, že rast v priebehu celého rozhodného obdobia možno dosiahol zhruba 18 %. Podľa toho, či vezmeme za základ celkovú

132. V zásade môžem povedať názor, že problém, ktorý bol v dobe prijatia zosúladovacieho opatrenia latentný, by mohol byť v závislosti na všetkých okolnostiach považovaný na účely článku 95 ods. 5 ES za problém vzniknutý po prijatí smernice, ak sa prejavil až v tom čase. Nezdá sa však obzvlášť pravdepodobné, že by mohol dlhodobý

59 — Žaloby vo veci T-366/03, bod 96; vo veci T-235/04, bod 90.

60 — Žaloby vo veci T-366/03, body 98 a 99; vo veci T-235/04, body 92 a 93; repliky vo veci T-366/03, bod 28; vo veci T-235/04, bod 30.

nárast podielu organického poľnohospodárstva viesť k náhlemu odhaleniu problému, ibaže by prekročenie určitého prahu viedlo k podstatnej zmene situácie. V tvrdeniach odvolateľov nenachádzam nič, čo by prekročilo jednoduché tvrdenie, že sa rozsah problému prejavil až pri zverejnení Müllerovej správy. Táto okolnosť spolu so skutočnosťou, že v uvedenej správe neoznačili žiadny osobitný nový záver, ktorý by vychádzal z nových alebo už známych údajov, ma vedie k názoru, že nepreukázali existenciu problému, ktorý vznikol po prijatí smernice 2001/18/ES.

133. Z toho vyplýva, že odvolatelia nevyvrátili závery obsiahnuté v bode 75 napadnutého rozhodnutia s tým, že Rakúsko nepredložilo nové vedecké poznatky a nepreukázalo existenciu špecifického problému, ktorý vznikol po prijatí smernice 2001/18/ES.

134. Pokiaľ ide o význam, ktorý odvolatelia priznávajú zásade predchádzania škodám, chcela by som dodať, že akokoľvek ide o významnú zásadu pri hodnotení nových poznatkov týkajúcich sa novej situácie, nie je žiadna miera predchádzania škodám

spôsobilá vytvoriť z predložených poznatkov alebo popísanej situácie nové poznatky, prípadne novú situáciu. Novosť situácie a poznatkov predstavuje dvojaké kritérium, ktoré musí byť splnené pred uplatnením zásady predchádzania škodám.

135. Tretí žalobný dôvod uplatnený v prvostupňovom konaní je preto možno v každom prípade zamietnuť, nezávisle na tom, či možno jednoznačne potvrdiť platnosť dôvodu, z ktorého bol zamietnutý.

Zhrnutie a záverečné úvahy

136. Moju analýzu možno zhrnúť takto.

137. V postupe podľa článku 95 ods. 4 alebo 5 ES je povinnosťou členského štátu predložiť všetky dôkazy a tvrdenia na podporu tejto žiadosti. Komisia potom rozhodne na tomto základe. Predtým, než rozhodne, si môže vyžiadať stanovisko ostatných členských štátov (ako už v citovanom rozsudku Dánsko/Komisia) alebo skupiny znalcov vytvorenej na to, aby jej pomáhala v obdobných záležitostiach (ako tomu bolo v predmetnej veci).

Vzhľadom na povahu konania (začína ho členský štát, ktorý má neobmedzenú možnosť predkladať relevantné návrhy) a časové obmedzenie (šesť mesiacov s možnosťou jediného predĺženia za výnimočných okolností daných zložitou veci) nie je bezpodmienečne nutné všeobecne poskytnúť členskému štátu právo vyjadriť sa ku každému stanovisku získanému Komisiou. Pokiaľ by však skupina znalcov vydala svoje stanovisko po vypočutí dôkazov alebo tvrdení, ktoré popierajú dôkazy alebo tvrdenia, ktoré predložil členský štát, ale členskému štátu by nebolo umožnené sa k nim vyjadriť, bolo by potrebné zvážiť, či nejde o podstatnú procesnú chybu pri vypracovávaní stanoviska (rozsudok Technische Universität München). Pokiaľ však takýto problém neexistuje, je právo členského štátu vyjadriť sa k akémukoľvek stanovisku, na ktorom Komisia založí svoje rozhodnutie, zaručené jeho právom napadnúť toto rozhodnutie na Súde prvého stupňa. V tomto štádiu môže predložiť akékoľvek dôkazy alebo tvrdenia, ktoré môžu vyvrátiť ktorýkoľvek z prvkov, na ktorých sa zakladá rozhodnutie Komisie.

138. Ak je za týchto okolností jediným dôkazom, ktorý má Súd prvého stupňa na

návrh členského štátu posúdiť, dôkaz, ktorý už bol predložený Komisii, a o ktorom členský štát tvrdí, že bol Komisiou nesprávne posúdený, musí tento členský štát presne uviesť, z akého dôvodu by mal uvedený dôkaz viesť k inému záveru. Nestačí abstraktne vysvetliť, že možno dôkaz takejto povahy prípadne hodnotiť i inak, a požiadať Súd prvého stupňa o opätovné vyhodnotenie už skôr predložených dôkazov. Členský štát musí prinajmenšom označiť konkrétne prvky týchto dôkazov, ktoré podľa nej vyžadujú odlišný výklad, a podrobne vysvetliť, prečo je tento iný výklad oprávnený a prečo nie je oprávnený výklad, na ktorom bolo založené rozhodnutie Komisie.

139. V predmetnom prípade bolo Rakúsko povinné vo svojej žiadosti podľa článku 95 ods. 5 ES preukázať, že boli splnené všetky podmienky uvedené v tomto ustanovení: i) musia byť predložené nové poznatky; ii) tieto poznatky musia byť vedecké; iii) musia sa týkať ochrany životného alebo pracovného prostredia; iv) v tomto členskom štáte musí existovať problém, ktorý je špecifický, a v) daný problém musel vzniknúť po prijatí zosúladovacieho opatrenia.

140. EÚBP vo svojom stanovisku a Komisia vo svojom rozhodnutí zastávali názor, že neboli splnené podmienky i), iii) a iv). Nemožno povedať, že by dospeli k záveru, že podmienka ii) nebola splnená vôbec.

Konkrétne neskúmali podmienku v), ale možno sa (právom) domnievali, že neexistencia nových poznatkov so sebou prináša neexistenciu novo vzniknutého problému špecifického pre Horné Rakúsko a že nie je potrebné príliš podrobne skúmať časový aspekt.

141. Spolková krajina Horné Rakúsko i Rakúska republika pred Súdom prvého stupňa zhodne tvrdili, že boli splnené podmienky článku 95 ods. 5 ES. Súd prvého stupňa konštatoval, že nepreukázali, že bola splnená podmienka iv) a dospel k záveru, že toto konštatovanie postačí na to, aby zamietol ich tvrdenie, že napadnuté rozhodnutie porušilo článok 95 ods. 5 ES. Na základe uvedeného konštatovania bol jeho záver správny, avšak možno tiež pochybovať o správnosti tohto konštatovania, pretože Súd prvého stupňa si nemusel nutne všimnúť, že EÚBP možno uplatnil prísnejšie meradlo ako „špecifický“, a síce „osobitný“.

142. Výhrada porušenia článku 95 ods. 5 ES mohla byť úspešná len vtedy, pokiaľ by sa dokázalo, že boli splnené všetky podmienky tohto ustanovenia. Spolková krajina Horné Rakúsko a Rakúska republika nepreukázali ich splnenie ani pred Súdom prvého stupňa,

ani pred Súdnym dvorom, keďže nedokázali, že bola zároveň splnená podmienka i) a podmienka v) — nové poznatky o probléme, ktorý sa objavil po prijatí smernice 2001/18/ES. Iba znovu predložili poznatky, ktoré už skúmali EÚBP a Komisia a (správne) poukázali na to, že možno novú analýzu už existujúcich údajov, vedúcu k novým záverom, považovať na účely článku 95 ods. 5 ES za „nové poznatky“ a že problém, ktorý bol v dobe prijatia zosúladovacieho opatrenia latentný, môže byť na tie isté účely považovaný za problém vzniknutý po prijatí tohto opatrenia, pokiaľ sa prejavil až potom, čo bolo prijaté. Nevysvetlili, do akej miery tieto poznatky podľa ich názoru spĺňajú uvedené kritériá a neuviedli, ktoré aspekty týchto poznatkov sú podľa ich názoru relevantné.

143. Som si plne vedomá, že závery, ku ktorým som dospela — či skôr ich účinky — sklámú nielen odvolateľov, ale i mnoho jednotlivcov a organizácií majúcich značné a vážne obavy z doposiaľ plne nedefinovaných rizík spojených so šírením GMO.

144. Chcela by som však pripomenúť dve veci.

145. Na jednej strane sú tieto obavy, ako som už vysvetlila vyššie⁶¹, záležitosťou politickou, ktorú je treba riešiť na politických fórach. Nie je úlohou tohto súdu ani žiadneho iného súdu určovať správnu politiku životného prostredia na vnútroštátnej úrovni alebo na úrovni Spoločenstva. Navyše sa tieto obavy ako také priamo netýkajú právnych otázok vznesených v predmetnej veci, či už v prvostupňovom konaní alebo v odvolacom konaní.

a prijať opatrenia podľa článku 26a.⁶² Navyše v súlade s pokynmi z roku 2003⁶³ môžu a majú podniknúť kroky, aby pri akomkoľvek pestovaní GMO na svojom území zabezpečili bez prímiesi koexistenciu geneticky modifikovaných rastlín so susediacimi konvenčnými alebo ekologickými plodinami.

147. Nemôžu však prijímať právne predpisy zavádzajúce všeobecný zákaz GMO na svojom území, ibaže sú schopné predložiť dôkazy, ktoré vyhovejú všetkým kritériám článku 95 ods. 5 ES.

O trovách

146. Na druhej strane je jasné, že celoštátne i regionálne orgány členských štátov majú významné právomoci a povinnosti, aby mohli tieto obavy zohľadniť pri vytváraní svojich vlastných politík a pri uplatňovaní politík Spoločenstva. Môžu prijať právne predpisy stanovujúce prísne ochranné opatrenia, ktoré sa uplatnia pri pestovaní GMO, podobné tým, ktoré boli nakoniec prijaté v Hornom Rakúsku. Môžu sa tiež podieľať na schvaľovaní konaní Spoločenstva podľa časti C smernice 2001/18/ES. Musia monitorovať a podávať správy o nových informáciách podľa článku 20 tejto smernice, môžu sa odvolať na bezpečnostnú doložku článku 23

148. Podľa článku 69 ods. 2 Rokovacieho poriadku Súdny dvor zaviazal účastníka konania, ktorý vo veci nemal úspech, nahradiť trovy konania, ak to bolo v tomto zmysle navrhnuté. Komisia požadovala náhradu trov konania vo svojom návrhu a argumentácia odvolateľov by podľa môjho názoru mala celkove vyznieť ako neúspešná, aj keď poukázali na možnú chybu napadnutého rozsudku.

61 — Body 70 až 73.

62 — Pozri v tomto poradí body 11, 12 a 13 vyššie.

63 — Pozri body 18 a 19 vyššie.

Návrh

149. Vzhľadom na predchádzajúce úvahy zastávam názor, že Súdny dvor by mal

- zrušiť rozsudok Súdu prvého stupňa z 5. októbra 2005 v spojených veciach Spolková krajina Horné Rakúsko a Rakúsko/Komisia (T-366/03 a T-235/04) v rozsahu, v akom zamietá žalobný dôvod vychádzajúci z porušenia článku 95 ods. 5 ES,

- zamietnuť žaloby v týchto veciach a

- zaviazat' odvolateľov na náhradu trov konania.